

AGENCIJA ZA
NADZOR OSIGURANJA
CRNA GORA

**IZVJEŠTAJ O STANJU NA TRŽIŠTU OSIGURANJA
U CRNOJ GORI
za 2016. godinu**

Jun, 2017. godine

SADRŽAJ:

INDEX TABELA I GRAFIKA	3
1.1 Makroekonomski pokazatelji	7
II UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA	8
2.1 Društva za osiguranje	8
2.2 Društva koja se bave poslovima zastupanja u osiguranju, posredovanja u osiguranju i poslovima pružanja drugih usluga u osiguranju	9
2.3 Zastupnici i posrednici u osiguranju	10
2.4 Zaposleni u društvima za osiguranje	10
III POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA	11
Bruto fakturisana premija	11
3.1. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u	11
3.2 Gustina osiguranja	12
3.3 Koncentracija tržišta osiguranja	12
3.4 Struktura bruto fakturisane premije prema grupama osiguranja: životna i neživotna osiguranja ..	16
3.5 Bruto fakturisana premija osiguranja po vrstama osiguranja	18
3.6 Životna osiguranja	20
3.7 Osiguranja u saobraćaju	21
3.8 Društva koja se bave poslovima zastupanja, posredovanja u osiguranju	22
IV STRUKTURA AKTIVE	24
V STRUKTURA PASIVE	26
5.1 Tehničke rezerve	27
VI DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA BRUTO TEHNIČKIH REZERVI	30
VII NETO DOBITAK/GUBITAK ZA POSLOVNU GODINU	32
VIII POKAZATELJI POSLOVANJA	33
8.1 Adekvatnost kapitala i solventnost	33
8.2 Reosiguranje	33
8.3 Profitabilnost	34
8.4 Likvidnost	35
8.5 Pokazatelj šteta	35
IX UDRUŽENJE - NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE	39

INDEX TABELA I GRAFIKA

Tabele

Tabela 1. Pregled makroekonomskih pokazatelja, 2006. -2016. godina	7
Tabela 2. Pregled društava za osiguranje koja su poslovala u Crnoj Gori tokom 2016. godine	8
Tabela 3. Pregled društava koja su na kraju 2016. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju	9
Tabela 4. Pregled banaka koje su na kraju 2016. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju u Crnoj Gori	9
Tabela 5. Pregled društava koja su na kraju 2016. godine imali dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju	10
Tabela 6. Ukupan broj zaposlenih u društvima za osiguranje, 2008. - 2016. godina	10
Tabela 7. Herfindahl-Hirschman indeks za period 2014. - 2016. godina	13
Tabela 8. Struktura bruto fakturisane premije osiguranja u 2015. i 2016. godini.....	16
Tabela 9. Struktura portfelja osiguranja po vrstama osiguranja u 2015. i 2016. godini.....	18
Tabela 10. Bruto premija životnih osiguranja po vrstama osiguranja u 2015. i 2016. godini	20
Tabela 11. Premija osiguranja u saobraćaju po vrstama u 2015. i 2016. godini	21
Tabela 12. Učešće bruto fakturisane premije osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila za 2016. godinu po društvima za osiguranje	22
Tabela 13. Struktura prodaje osiguranja preko društava za zastupanje, društava za posredovanje, preduzetnika-zastupnika i banaka u 2016. godini	23
Tabela 14. Struktura aktive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine.....	24
Tabela 15. Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivni sektora osiguranja na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine (%).....	25
Tabela 16. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine	26
Tabela 17. Struktura bruto tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine.....	28
Tabela 18. Bruto i neto tehničke rezerve po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2016. godine (€)	29
Tabela 19. Pokazatelj solventnosti na nivou tržišta na dan 31. 12. 2015. godine i na 31. 12. 2016. godine.....	33
Tabela 20. Udio reosiguravača u bruto premiji, riješenim štetama i bruto tehničkim rezervama na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine	34

Tabela 21. Pokazatelji rentabilnosti na dan 31. 12. 2016. godine.....	35
Tabela 22. Ažurnost u rješavanju šteta po vrstama osiguranja na nivou tržišta na dan 31. 12. 2016. godine.....	36
Tabela 23. Bruto kvota šteta neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2016. godine	37
Tabela 24. Neto kvota šteta neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2016. godine.....	37
Tabela 25. Kvota troškova neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2016. godine	37

Grafikoni

Grafik 1. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u, 2008. – 2016. godina (%)	11
Grafik 2. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika, 2008. -2016. godina (€)	12
Grafik 3. Tržišno učešće društava za osiguranje u 2016. godini (%)	14
Grafik 4. Učešće društava u bruto fakturisanjoj premiji životnog osiguranja u 2016. godini (%)	15
Grafik 5. Učešće društava u bruto fakturisanjoj premiji neživotnog osiguranja u 2016. godini (%)	16
Grafik 6. Kretanje bruto premije: život vs neživot, 2008. – 2016. godina (u mil.eura).....	17
Grafik 7. Struktura bruto premije: život vs neživot, 2008. - 2016. godina	17
Grafik 8. Struktura bruto premije osiguranja po vrstama osiguranja u 2015. i 2016. godini (%).....	20
Grafik 9. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine (%).....	27
Grafik 10. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine (%)	29
Grafik 11. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja na dan 31. 12. 2016. godine (%).....	31
Grafik 12. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2016. godine (%).....	31
Grafik 13. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi na nivou tržišta na dan 31. 12. 2016. godine (hilj.eura)	32

I UVOD

Izveštaj o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2016. godinu je pripremljen na osnovu analize statističkih, finansijskih i nadzornih izvještaja dostavljenih Agenciji za nadzor osiguranja od strane društava za osiguranje, izvještaja društava za zastupanje u osiguranju, društava za posredovanje u osiguranju, preduzetnika - zastupnika u osiguranju, banaka koje obavljaju poslove zastupanja u osiguranju i izvještaja Udruženja - Nacionalnog Biroa osiguravača Crne Gore.

Agencija za nadzor osiguranja je, kao nadležna institucija za nadzor i kontrolu tržišta osiguranja u Crnoj Gori, u 2016. godini sprovodila aktivnosti u cilju zaštite interesa osiguranika i drugih korisnika osiguranja, obezbjeđenja stabilnosti i razvoja djelatnosti zasnovanog na zdravoj konkurenciji i jednakim uslovima poslovanja.

Na crnogorskom tržištu osiguranja je na dan 31. 12. 2016. godine poslovalo jedanaest društava za osiguranje, od čega je pet društava obavljalo poslove neživotnih osiguranja, dok je poslove životnih osiguranja obavljalo šest društava za osiguranje.

Crnogorsko tržište osiguranja u 2016. godini karakterišu pozitivni trendovi u kretanju osnovnih pokazatelja. Tako je ukupna bruto fakturisana premija na crnogorskom tržištu osiguranja u 2016. godini iznosila 80,163 mil.eura, što predstavlja rast od 4,20% u odnosu na 2015. godinu. Penetracija osiguranja (učešće bruto fakturisanе premije u bruto domaćem proizvodu) je ostala na istom nivou kao i u 2015. godini i iznosila je 2,12%, dok je gustina osiguranja (bruto fakturisana premija po glavi stanovnika) iznosila 128,78 eura i zabilježila rast za 4,15% u poređenju sa 2015. godinom.

Osam društava za osiguranje ostvarilo je neto dobit u visini od 3,82 miliona eura, dok su tri društva ostvarila gubitak u ukupnom iznosu od 695,2 hil. eura.

U 2016. godini nastavljen je negativan uticaj globalnog trenda niskih kamatnih stopa na crnogorske osiguravače u domenu plasiranja sredstava, a naročito u segmentu poslova životnih osiguranja. Povrat na investicije je u kontinuitetu nizak, što upućuje osiguravače na dodatno smanjenje troškova i prenosi fokus na razvoj novih proizvoda prilagođenih uslovima niskih kamatnih stopa, posebno u štednom i investicionom portfoliju proizvoda životnih osiguranja.

Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje, na dan 31. 12. 2016. godine, iznosila je 196,681 mil.eura, što predstavlja rast od 6,32% u odnosu na vrijednost ukupne aktive na dan 31. 12. 2015. godine. Rast vrijednosti aktive generisan je, prije svega, rastom kategorije „dugoročna finansijska ulaganja” koja je na kraju 2016. godine iznosila 129,713 mil.eura, čemu je najviše doprinio rast ulaganja osiguravača u obveznice Države Crne Gore. Naime, crnogorski osiguravači su na dan 31. 12. 2016. godine raspolagali sa obveznicama Države Crne Gore u nominalnoj vrijednosti od 114,387 mil.eura, što je za 39,31% više u odnosu na kraj 2015. godine.

Tehničke rezerve, kao rezervisani dio sredstava namijenjen za pokriće obaveza iz obavljanja poslova osiguranja, na dan 31. 12. 2016. godine, na nivou svih društava za osiguranje, su iskazane u visini od 115,537 mil.eura, što predstavlja rast od 5,63% u odnosu na dan 31. 12. 2015. godine. Analiza plasmana sredstava bruto tehničkih rezervi ukazuje da su društva za osiguranje na kraju 2016. godine od ukupnih sredstava bruto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine plasirala 115.537.263 eura čime je obezbijeđena 100% pokrivenost bruto tehničkih rezervi od strane svih društava za osiguranje propisanim oblicima imovine.

Na dan 31. 12. 2016. godine devet društava za osiguranje na tržištu osiguranja u Crnoj Gori je bilo kapitalno adekvatno tj. ispunjavalo je tri uslova propisana Zakonom o osiguranju i to:

- kapital mora biti najmanje jednak margini solventnosti;
- garantni kapital mora biti najmanje jednak 1/3 margine solventnosti i
- garantni kapital mora biti najmanje jednak osnovnom kapitalu iz člana 21 Zakona o osiguranju.

Jedno društvo za osiguranje, koje je na kraju 2016. godine bilo kapitalno neadekvatno, kupljeno je od strane drugog društva za osiguranje, uz realizaciju mjera kojima će se kapitalna neadekvatnost otkloniti. Takođe, u postupku je sprovođenje mjera i aktivnosti u cilju rješavanja problema kapitalne neadekvatnosti kod drugog društva koje je na kraju 2016. godine bilo kapitalno neadekvatno.

Pokazatelj solventnosti osiguravača, kao indikator sposobnosti istih da raspoloživim novčanim sredstvima blagovremeno izmiruju sve obaveze, je na kraju 2016. godine na nivou tržišta ostvario prosječnu vrijednost od 1,81. Na dan 31. 12. 2016. godine sva društva za osiguranje u Crnoj Gori su bila likvidna.

Društva za osiguranje su zaključivanjem ugovora o reosiguranju sa renomiranim globalnim i regionalnim reosiguravačima sa najvišim kreditnim rejtinzima izvršili prenos rizika u reosiguranje i obezbijedili zaštitu od šteta koje bi mogle ugroziti njihovo poslovanje. U 2016. godini ostvaren je rast provizije odobrene od strane reosiguravača društvima za osiguranje od 3,68% i udjela reosiguravača u bruto riješenim štetama od 32,66%, dok je premija prenijete u reosiguranje ostvarila pad od 7,05%, kao i udio reosiguranja u bruto tehničkim rezervama od 9,70%. Posmatrano na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja ostvaren je visok nivo pokazatelja ažurnosti u rješavanju šteta od 93,65%.

U 2016. godini društva koja su se bavila poslovima obaveznih osiguranja u saobraćaju su Udruženju – Nacionalnom birou osiguravača uplaćivala sredstva po osnovu redovnog doprinosa Garantnom fondu, na koji način je obezbijeđena ekonomska zaštita putnika u javnom saobraćaju i trećih oštećenih lica, u slučajevima kada je šteta pričinjena upotrebom neosiguranog ili nepoznatog prevoznog sredstva, kao i u slučajevima kada je društvo za osiguranje kome je oduzeta dozvola za rad i nad kojim je pokrenut postupak stečaja ili likvidacije odgovorno za naknadu štete i šteta nastalih po osnovu zelene karte.

U domenu normativnih aktivnosti, u 2016. godini stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju, kojim se vrši usklađivanje sa direktivama EU kojima se reguliše djelatnost osiguranja u okviru režima Solventnost I, a u skladu sa obavezama sadržanim u Pregovaračkoj poziciji za poglavlje 9 - Finansijske usluge. Predmetnim izmjenama i dopunama prestala je obaveza društava za osiguranje da

1/3 sredstava kapitala ulažu u skladu sa oblicima imovine i ograničenjima koja su propisana za ulaganje sredstava tehničkih rezervi, u cilju usklađivanja sa direktivom za neživotna osiguranja (73/239/EEC). Takođe, u 2016. godini stupila je na snagu obaveza pripreme Godišnjeg izvještaja društva za osiguranje za potrebe nadzora, usklađenog sa Direktivom o godišnjim i konsolidovanim računima osiguravajućih društava EU 91/674/EEC, a koji obuhvata: Izvještaj o finansijskom položaju- Bilans stanja; Izvještaj o dobiti/gubitku- Bilans uspjeha i Napomene uz Izvještaje.

1.1 MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI

Prema procjenama Ministarstva finansija Crne Gore u 2016. godini BDP je porastao za 4,1% i iznosio je 3,773 milijardi eura. Budžetski deficit je iznosio 129,4 mil.eura, odnosno 3,4% BDP-a. Prema podacima Zavoda za zapošljavanje Crne Gore stopa nezaposlenosti u Crnoj Gori u 2016. godini iznosila je 21,33%, dok je prema procjenama Ministarstva finansija stopa inflacije iznosila 2,2%.

U narednoj tabeli je dat pregled makroekonomskih pokazatelja:

Tabela 1. Pregled makroekonomskih pokazatelja, 2006. -2016. godina

Godine	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ¹
BDP u tekućim cijenama (mil. EUR)	2.149	2.680	3.086	2.981	3.125	3.265	3.181	3.362	3.458	3.625	3.773
BDP per capita (EUR)	3.496	4.354	5.000	4.821	5.045	5.266	5.126	5.413	5.561	5.826	6.061
Stopa rasta BDP (%)	18,4	24,7	15,1	-3,4	4,8	4,5	-2,6	5,7	2,8	4,8	4,1
Inflacija (CPI)	2,8	4,2	7,1	3,4	0,5	2,8	4,1	2,2	-0,7	1,4	2,2
Broj stanovnika	614.628	616.969	617.157	618.294	619.400	620.029	620.600	621.200	621.800	622.218	622.483
Broj nezaposlenih	38.876	31.469	28.378	30.169	32.106	30.521	31.232	34.514	34.687	39.991	49.487
Broj zaposlenih	150.800	156.408	166.221	174.152	161.742	163.082	166.531	171.474	173.595	175.617	177.908
Prosječna bruto plata (EUR)	377	497	609	643	715	722	727	726	723	725	751
Prosječna neto plata (EUR)	246	338	416	463	479	484	487	479	477	480	499
Budžetski suficit/deficit (mil. EUR)	74,24	176,96	15,17	-130,33	-112,24	-127,37	-162,7	-121,7	-107,0	-291,2	-129,4
Izvoz (mil. EUR)	441,1	454,7	416,2	277,0	330,4	454,4	366,9	375,6	333,1	325,2	338,8
Uvoz (mil. EUR)	1.457,4	2.073,1	2.529,7	1.654,2	1.657,3	1.823,3	1.820,8	1.773,3	1.784,2	1.787,8	2.000,2
Spoljnotrgovinski bilans (mil. EUR)	-1.016,2	-1.618,3	-2.113,5	-1.377,2	-1.326,9	-1.368,9	-1.453,9	-1.397,7	-1.451,1	-1.462,6	-1.661,4

Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore, Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT i Zavod za zapošljavanje Crne Gore

¹ Podaci za 2016. godinu prikazani su prema procjenama Ministarstva finansija i Monstata.

II UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

2.1 DRUŠTVA ZA OSIGURANJE

Na crnogorskom tržištu osiguranja u toku 2016. godine poslove osiguranja je obavljalo jedanaest društava: šest društava za osiguranje se bavilo poslovima životnih osiguranja, a pet društava poslovima neživotnih osiguranja.

Tabela 2. Pregled društava za osiguranje koja su poslovala u Crnoj Gori tokom 2016. godine

DRUŠTVA KOJA OBAVLJAJU DJELATNOST ŽIVOTNOG OSIGURANJA
Grawe osiguranje AD Podgorica
Uniqa životno osiguranje AD Podgorica
Lovćen životna osiguranja AD Podgorica
Merkur osiguranje AD Podgorica
Wiener Städtische životno osiguranje AD
Atlas Life AD Podgorica
DRUŠTVA KOJA OBAVLJAJU DJELATNOST NEŽIVOTNOG OSIGURANJA
Lovćen osiguranje AD Podgorica
Sava Montenegro AD Podgorica
Generali osiguranje Montenegro AD Podgorica
Uniqa neživotno osiguranje AD Podgorica
Swiss osiguranje AD Podgorica

Savjet Agencije je, dana 26. 12. 2016. godine, donio Rješenje o davanju saglasnosti društvu Grawe osiguranje AD Podgorica za sticanje kvalifikovanog učešća u društvu Merkur osiguranje AD Podgorica, u visini od 100% učešća u kapitalu. Na osnovu izdate saglasnosti, društvo Grawe osiguranje AD Podgorica je izvršilo kupovinu akcija i dana 17. 01. 2017. godine postalo jedini vlasnik društva Merkur osiguranje AD Podgorica. Data je saglasnost na statusnu promjenu, odnosno pripajanje društva Merkur osiguranje AD Podgorica društvu Grawe osiguranje AD Podgorica, nakon čega će Merkur osiguranje AD prestati da postoji i sva imovina i prava i obaveze, uključujući obaveze iz zaključenih ugovora o osiguranju prenijeće se na Grawe osiguranje AD.

Akcijski kapital društava za osiguranje

Vrijednost ukupnog akcijskog kapitala društava za osiguranje na dan 31. 12. 2016. godine je iznosila 50,913 mil.eura, što predstavlja pad u odnosu na 2015. godinu za 5,52%². Vrijednost stranog kapitala je iznosila 42,375 mil.eura, sa ostvarenim učešćem od 83,23% u ukupnom akcijskom kapitalu, a vrijednost domaćeg kapitala 8,538 mil.eura, sa učešćem od 16,77%. U toku 2016. godine vrijednost akcijskog kapitala su povećala sljedeća društva:

- Lovćen osiguranje AD u iznosu od 7.505.405,00 eura;

² Vrijednost ukupnog akcijskog kapitala društava za osiguranje na dan 31. 12. 2015. godine je iznosila 53,886 mil.eura.

- Uniqa životno osiguranje AD u iznosu od 1.200.006,00 eura;
- Lovćen životna osiguranja AD u iznosu od 600.000,00 eura;
- Merkur osiguranje AD Podgorica u iznosu od 300.000,00 eura i
- Wiener Städtische životno osiguranje AD u iznosu od 1.500.000 eura.

2.2 DRUŠTVA KOJA SE BAVE POSLOVIMA ZASTUPANJA U OSIGURANJU, POSREDOVANJA U OSIGURANJU I POSLOVIMA PRUŽANJA DRUGIH USLUGA U OSIGURANJU

Na kraju 2016. godine na tržištu osiguranja Crne Gore dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju imalo je 20 društava za zastupanje, 1 preduzetnik – zastupnik u osiguranju i 6 banaka.

Tabela 3. Pregled društava koja su na kraju 2016. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju

Naziv društva	Djelatnost
Safe Life DOO Podgorica	zastupanje
WVP DOO Budva	zastupanje
IN.PRO DOO Podgorica	zastupanje
Lojd Montenegro DOO Podgorica	zastupanje
Rogošić Invest DOO Podgorica	zastupanje
Montagent DOO Podgorica	zastupanje
DOZ DOO Podgorica	zastupanje
Safe Invest DOO Podgorica	zastupanje
IURISPRUDENS DOO Podgorica	zastupanje
Aktuar DOO Podgorica	zastupanje
Obses DOO Podgorica	zastupanje
Premija plus DOO Podgorica	zastupanje
Indego Plus DOO Tivat	zastupanje
AM Capital DOO Podgorica	zastupanje
UNIKAPA DOO Bar	zastupanje
KONTAKT DOO Podgorica	zastupanje
EXPERIENCE DOO Tivat	zastupanje
ČELEBIĆ LOYAL DOO Podgorica	zastupanje
Ideal life DOO Podgorica	zastupanje
Prims DOO Podgorica	zastupanje
Expres-Ključ Rožaje	zastupnik-preduzetnik

Tabela 4. Pregled banaka koje su na kraju 2016. godine imali dozvolu za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju u Crnoj Gori

Naziv banke	Djelatnost
Societe Generale banka Montenegro AD	zastupanje
Hypo Alpe-Adria Bank AD	zastupanje
Atlas banka AD	zastupanje
Hipotekarna banka AD	zastupanje
NLB Banka AD	zastupanje

Naziv banke	Djelatnost
Erste Banka AD	zastupanje

Dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju imalo je 8 društava za posredovanje u osiguranju.

Tabela 5. Pregled društava koja su na kraju 2016. godine imali dozvolu za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju

Naziv društva	Djelatnost
APO Plus DOO Podgorica	posredovanje
Adriatic AG DOO Podgorica	posredovanje
WVPCG DOO Budva	posredovanje
Broker INS DOO Podgorica	posredovanje
AM Capital Team DOO Podgorica	posredovanje
Status Broker DOO Podgorica	posredovanje
Auctor DOO Podgorica	posredovanje
Partner M DOO Podgorica	posredovanje

2.3 ZASTUPNICI I POSREDNICI U OSIGURANJU

U toku 2016. godine Agencija za nadzor osiguranja je, u skladu sa Zakonom o osiguranju, izdala 85 ovlaštenja fizičkim licima - zastupnicima i posrednicima u osiguranju, koji su položili stručni ispit za obavljanje tih poslova i ispunili druge uslove propisane Zakonom.

Takođe, na dan 31. 12. 2016. godine 516 fizičkih lica u Crnoj Gori posjedovalo je ovlaštenje za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju, 50 fizičkih lica ovlaštenje za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju, dok je 209 fizičkih lica posjedovalo ovlaštenje za obavljanje poslova zastupanja i posredovanja u osiguranju.

2.4 ZAPOSLENI U DRUŠTVIMA ZA OSIGURANJE

U 2016. godini 733 zaposlenih je radilo u društvima za osiguranje što predstavlja smanjenje od 0,95% u odnosu na 2015. godinu.

Tabela 6. Ukupan broj zaposlenih u društvima za osiguranje, 2008. - 2016. godina

Godine	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ukupan broj zaposlenih u društvima za osiguranje	639	643	703	814	767	737	760	740	733

III POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA

BRUTO FAKTURISANA PREMIJA

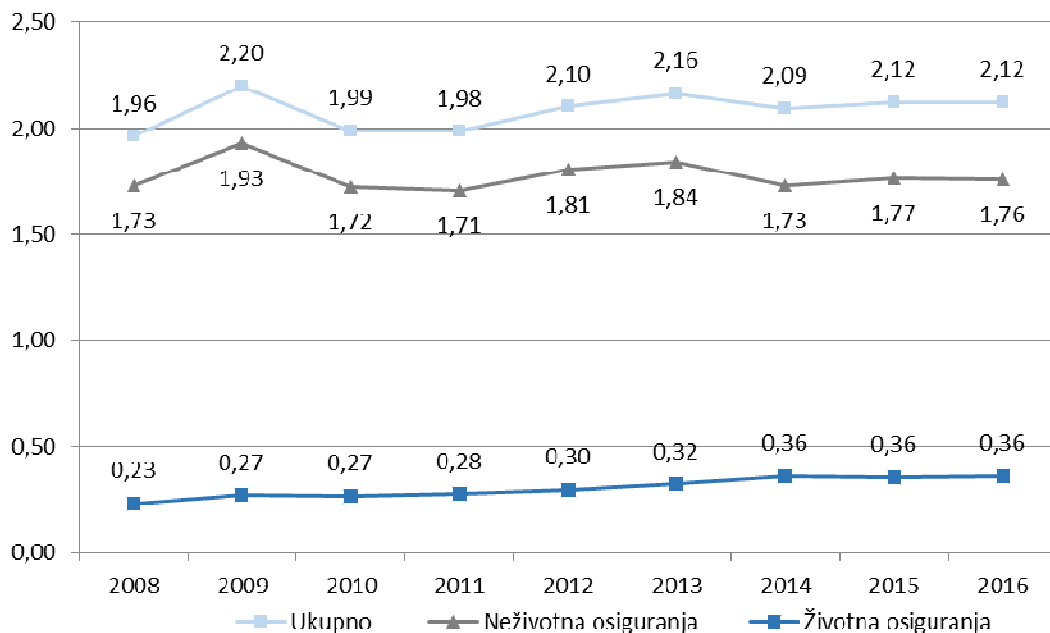
Društva koja obavljaju poslove osiguranja na crnogorskom tržištu su u 2016. godini ostvarila bruto fakturisanu premiju u iznosu od 80,163 mil.eura, što predstavlja rast od 4,20% u odnosu na premiju ostvarenu u 2015. godini.

Posmatrano prema grupama osiguranja, ukupna premija životnih osiguranja iznosila je 13,7 mil.eura i zabilježila je rast od 5,96%, dok je ukupna bruto fakturisana premija neživotnih osiguranja iznosila 66,5 mil.eura i takođe ostvarila rast od 3,84% u odnosu na 2015. godinu.

3.1. UČEŠĆE BRUTO FAKTURISANE PREMIJE U BDP-U³

U 2016. godini penetracija osiguranja je iznosila 2,12% i bila je na približno istom nivou u poređenju sa 2015. godinom. Učešće bruto fakturisane premije neživotnih osiguranja u BDP-u je takođe ostalo na približno istom nivou i iznosilo je 1,76% kao učešće bruto fakturisane premije životnih osiguranja u BDP-u koje je iznosilo 0,36%. Penetracija osiguranja u zemljama EU je iznosila prosječno 7,41% u 2015. godini⁴.

Grafik 1. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u, 2008. – 2016. godina (%)

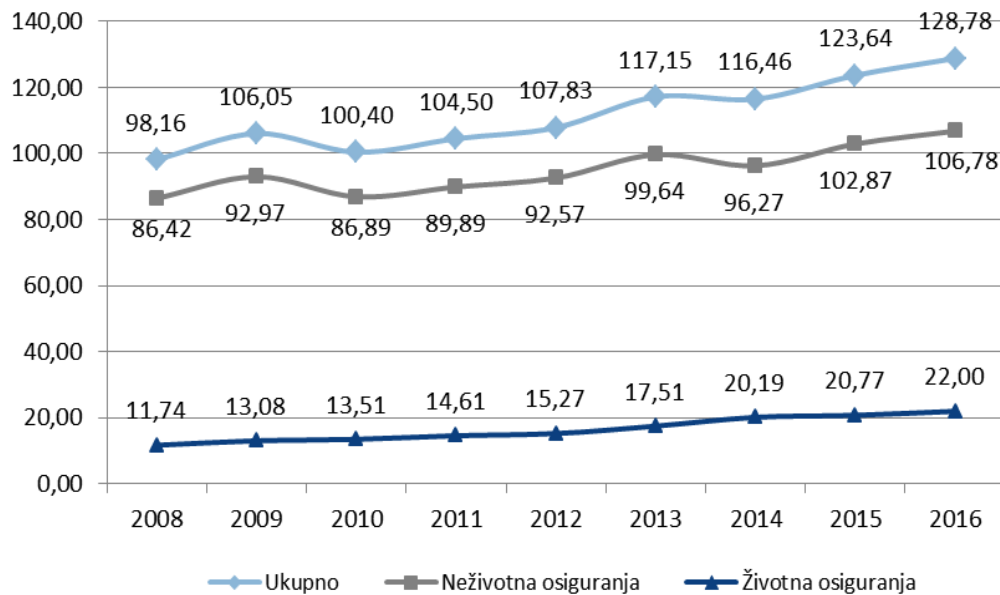
³ Kako je Zavod za statistiku Crne Gore - Monstat objavio rezultate obračuna bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) Crne Gore za 2015. godinu, kao i revidiranu vremensku seriju podataka BDP-a za period 2010 - 2013. godine tako je Agencija za nadzor osiguranja izvršila novi obračun učešća bruto fakturisane premije u BDP-u za period 2010-2015. godine.

⁴ Izvor: Insurance Europe, European Insurance in figures 2016.

3.2 GUSTINA OSIGURANJA

Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika u Crnoj Gori u 2016. godini iznosila je 128,78 eura, što predstavlja rast od 4,15% u odnosu na 2015. godinu. U 2016. godini ostvaren je rast pokazatelja gustine životnih osiguranja koji je iznosio 22 eura po glavi stanovnika i rast pokazatelja gustine neživotnih osiguranja koji je iznosio 106,78 eura po glavi stanovnika, koji je generisan rastom bruto fakturisane premije u grupi životnih i neživotnih osiguranja. Gustina osiguranja u Crnoj Gori je još uvijek na značajno nižem nivou u poređenju sa prosjekom zemalja članica EU, gdje je u 2015. godini ovaj pokazatelj iznosio 2.022 eura⁵.

Grafik 2. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika⁶, 2008. -2016. godina (€)

3.3 KONCENTRACIJA TRŽIŠTA OSIGURANJA

Za utvrđivanje nivoa koncentracije tržišta osiguranja koristi se Herfindahl-Hirschman indeks (HHI)⁷, čija se vrijednost može kretati u intervalu od 0 do 10.000. Vrijednost indeksa koja je bliža nuli označava da tržište ima veliki broj društava približno istog tržišnog učešća tj. da se radi o tržištu sa visokim nivoom konkurencije. Vrijednost indeksa bliža 10.000 označava da je tržište koncentrisano, odnosno da na tržištu postoji monopol.

Raspon Herfindahl-Hirschman indeksa je:

- 0 – 1.000 → Nekonzentrisano tržište (visok nivo konkurencije);

⁵ Izvor: Insurance Europe, European Insurance in figures 2016.

⁶ Izvor za podatak o broju stanovnika je Zavod za statistiku Crne Gore- Monstat.

⁷ HHI se dobija kada se tržišna učešća svakog osiguravajućeg društva pojedinačno kvadriraju i međusobno sabere.

- 1.000 – 1.800 → Umjerena koncentracija;
- 1.800 – 10.000 → Koncentrisano tržište (monopol).

Vrijednost HHI za crnogorsko tržište osiguranja u periodu od 2014. do 2016. godine kreće se u granicama koncentrisanog tržišta. Počev od 2008. godine, odnosno od ulaska na crnogorsko tržište osiguranja društava za osiguranje koja posluju u okviru velikih grupacija, do 2015. prisutan je kontinuirani trend smanjenja vrijednosti indeksa, što ukazuje na povećanje nivoa konkurencije na crnogorskom tržištu osiguranja. Nakon blagog rasta vrijednosti indeksa a u 2015. godini, u 2016. godini je ponovo zabilježen pad nivoa koncentracije na tržištu.

Tabela 7. Herfindahl-Hirschman indeks za period 2014. - 2016. godina

Naziv društva	2014			2015			2016		
	Bruto premija	Učešće (%)	HHI	Bruto premija	Učešće (%)	HHI	Bruto premija	Učešće (%)	HHI
Lovćen osiguranje AD	26.467.435	36,55	1.335,81	29.241.784	38,01	1.444,71	29.897.784	37,30	1.391,00
Lovćen životna osiguranja AD	1.184.980	1,64	2,68	1.121.046	1,46	2,12	1.254.360	1,56	2,45
Sava Montenegro AD	11.468.544	15,84	250,81	11.185.622	14,54	211,39	11.656.792	14,54	211,45
Grawe osiguranje AD	4.642.592	6,41	41,10	4.978.561	6,47	41,88	5.139.297	6,41	41,10
Swiss osiguranje AD	2.040.160	2,82	7,94	2.852.823	3,71	13,75	3.466.189	4,32	18,70
Generali osiguranje Montenegro AD	10.059.506	13,89	192,96	10.267.232	13,35	178,11	10.957.393	13,67	186,84
Uniqa životno osiguranje AD	1.900.204	2,62	6,89	1.954.358	2,54	6,45	1.838.016	2,29	5,26
Uniqa neživotno osiguranje AD	9.825.321	13,57	184,08	10.460.447	13,60	184,87	10.489.185	13,08	171,21
Merkur osiguranje AD	2.090.656	2,89	8,33	2.092.963	2,72	7,40	2.072.362	2,59	6,68
Atlas Life AD	424.994	0,59	0,34	377.686	0,49	0,24	368.560	0,46	0,21
Wiener Städtische životno osiguranje AD	2.312.475	3,19	10,20	2.400.670	3,12	9,74	3.023.397	3,77	14,22
UKUPNO	72.416.868	100	2.041,14	76.933.192	100	2.100,67	80.163.336	100	2.049,12

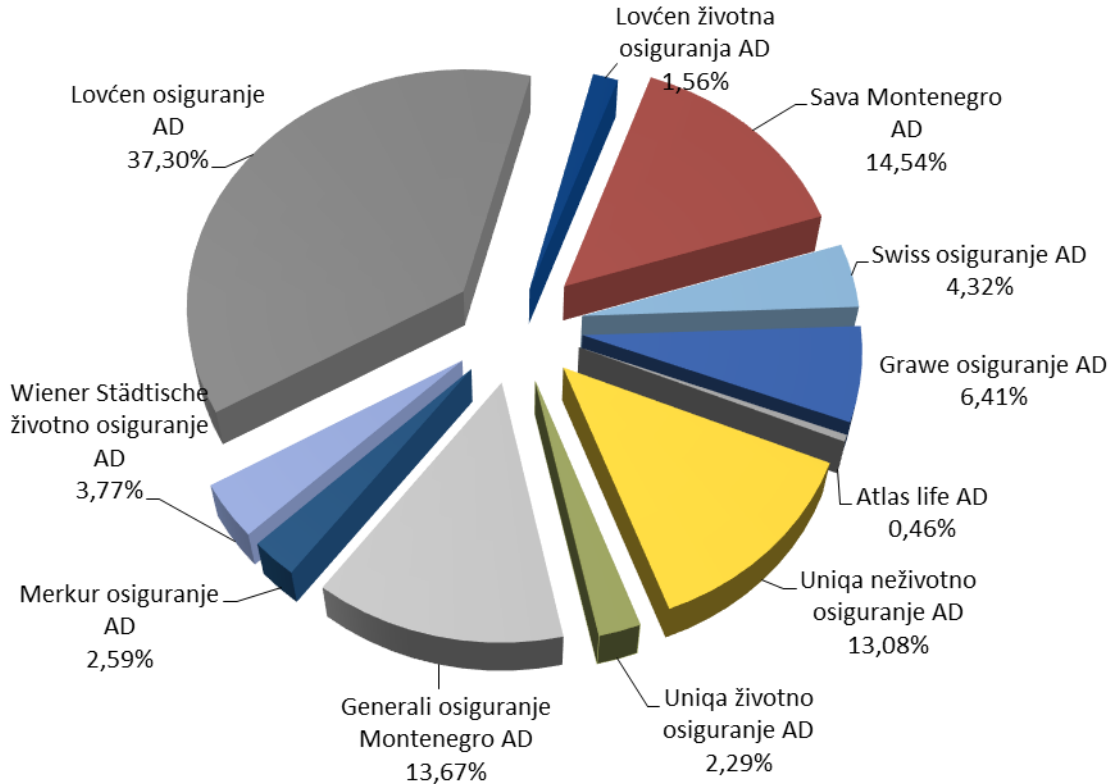
Tržišno učešće društva sa najvećom bruto fakturisanom premijom (Lovćen osiguranje) u 2016. godini iznosilo je 37,3%, odnosno ostvaren je pad u odnosu na 2015. godinu za 0,71 procentnih poena.

Četiri društva sa najvećom bruto fakturisanom premijom su Lovćen osiguranje, Sava Montenegro, Generali osiguranje Montenegro i Uniqa neživotno osiguranje i tržišno učešće ova četiri društva u posmatranom periodu je iznosilo 78,59%.

Sa druge strane rast tržišnog učešća u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu ostvaren je kod sljedećih društava: Wiener Städtische životno osiguranje (za 0,65 pp), Swiss osiguranje (za 0,62 pp), Generali osiguranje Montenegro (za 0,32 pp) i Lovćen životna osiguranja (za 0,11 pp).

Na narednom grafiku je prikazano tržišno učešće društava za osiguranje u 2016. godini:

Grafik 3. Tržišno učešće društava za osiguranje u 2016. godini (%)

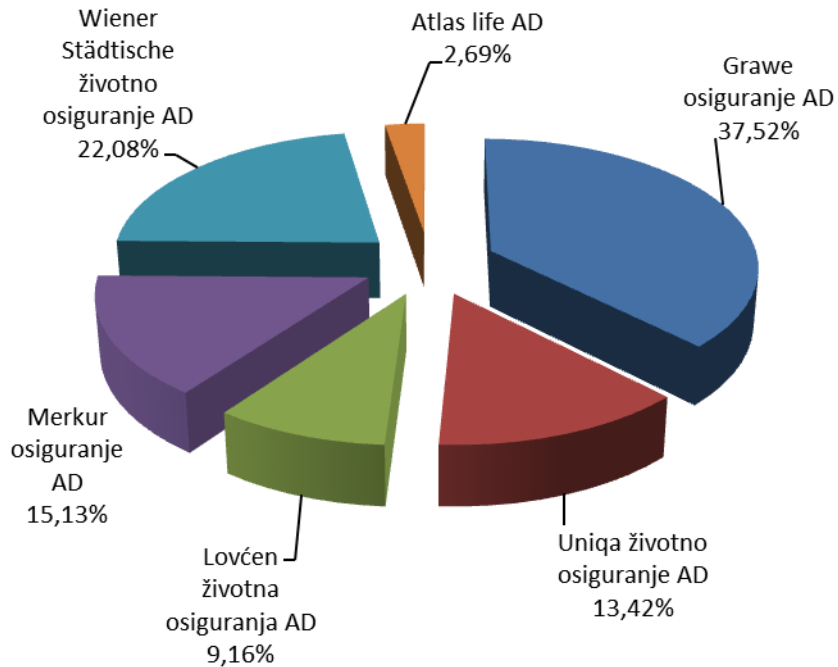
Struktura tržišnog učešća u premiji životnog osiguranja

Posmatrano prema strukturi tržišnog učešća društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja, u 2016. godini nije došlo do promjene rasporeda vodećih društava u odnosu na 2015. godinu. I dalje je najveće društvo u segmentu životnog osiguranja Grawe osiguranje, sa učešćem od 37,52% u ukupnoj premiji životnih osiguranja (smanjeno je u odnosu na 2015. godinu za 0,99 procentnih poena). Drugo društvo po visini tržišnog učešća je bilo Wiener Städtische životno osiguranje sa 22,08% (u 2015. godini 18,57%), zatim slijede Merkur osiguranje sa učešćem od 15,13%, Uniqa životno osiguranje sa učešćem od 13,42%, Lovćen životna osiguranja sa 9,16% i Atlas Life sa 2,69%.

U 2016. godini rast učešća u bruto fakturiranoj premiji životnih osiguranja ostvarili su Wiener Städtische životno osiguranje (3,50 pp) i Lovćen životna osiguranja (za 0,49 pp), dok je kod ostalih društava došlo do pada i to: Uniqa životno osiguranje (1,70 pp), Merkur osiguranje (1,06 pp), Grawe osiguranje (0,99 pp) i Atlas life (0,23 pp).

Na narednom grafiku je prikazano učešće društava za životno osiguranje u bruto fakturisanom premiji životnih osiguranja u 2016. godini:

Grafik 4. Učešće društava u bruto fakturisanom premiji životnog osiguranja u 2016. godini (%)

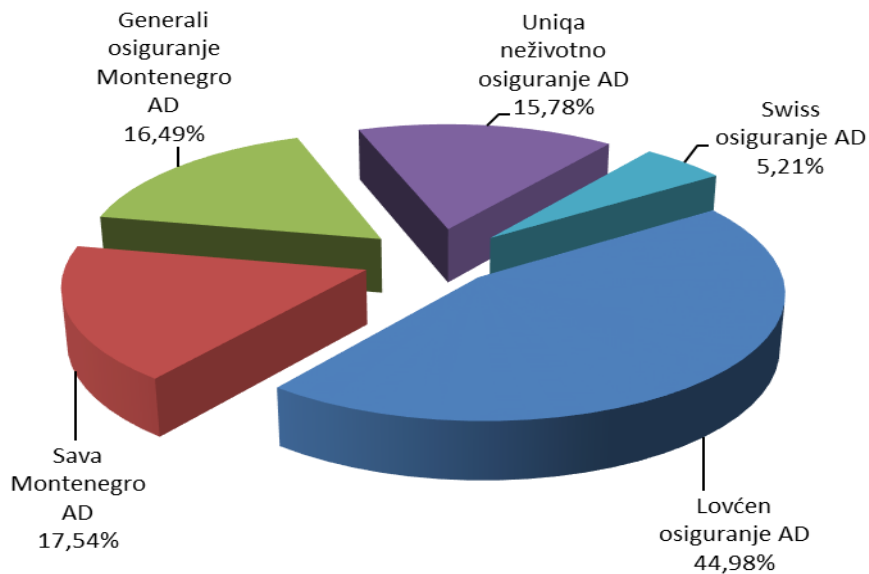
Struktura tržišnog učešća u premiji neživotnog osiguranja

U bruto fakturisanom premiji neživotnih osiguranja, najveće učešće od 44,98% i dalje ima Lovćen osiguranje. Nadalje, vodeća društva prema tržišnom učešću u ovom segmentu su: Sava Montenegro sa učešćem od 17,54%, Generali osiguranje Montenegro sa 16,49%, Uniqa neživotno osiguranje sa 15,78% i Swiss osiguranje sa 5,21%.

Od društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja rast učešća u bruto fakturisanom premiji neživotnih osiguranja ostvarilo je Swiss osiguranje za 0,76 procentnih poena (u 2015. iznosilo je 4,46%), Generali osiguranje Montenegro za 0,44 procentnih poena (u 2015. iznosilo je 16,49%) i Sava Montenegro za 0,06 procentnih poena (u 2015. iznosilo je 17,48%), dok je do pada došlo kod Lovćen osiguranja (za 0,70 pp) i Uniqa neživotno osiguranje (za 0,56 pp).

Na narednom grafiku je prikazano učešće društava za neživotno osiguranje u bruto fakturisanom premiji neživotnih osiguranja u 2016. godini:

Grafik 5. Učešće društava u bruto fakturisanom premiji neživotnog osiguranja u 2016. godini (%)

3.4 STRUKTURA BRUTO FAKTURISANE PREMIJE PREMA GRUPAMA OSIGURANJA: ŽIVOTNA I NEŽIVOTNA OSIGURANJA

Na tržištu osiguranja u Crnoj Gori i u 2016. godini dominantno učešće od 82,91% u ukupnoj tržišnoj bruto fakturisanom premiji u kontinuitetu ostvaruju neživotna osiguranja. U 2016. godini nastavljen je trend rasta premije životnih osiguranja, što je rezultiralo rastom učešća u ukupnoj bruto fakturisanom premiji na tržištu sa 16,80% u 2015. na 17,09% u 2016. godini, odnosno rast za 0,29 procentnih poena.

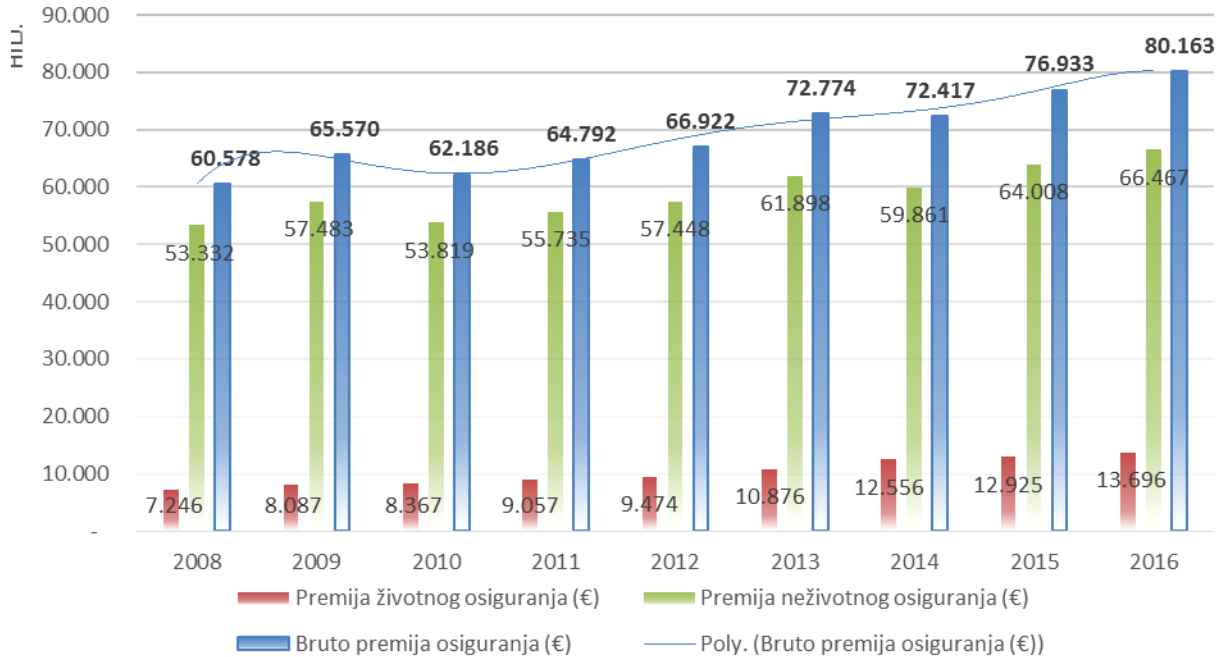
Posmatrano prema grupama osiguranja, ukupna premija životnih osiguranja zabilježila je rast od 5,96%, dok je ukupna bruto fakturisana premija neživotnih osiguranja takođe ostvarila rast od 3,84% u odnosu na 2015. godinu.

Tabela 8. Struktura bruto fakturisane premije osiguranja u 2015. i 2016. godini

Grupa osiguranja	2015		2016		Index 2016/2015
	Premija (€)	Učešće (%)	Premija (€)	Učešće (%)	
Životno osiguranje	12.925.284	16,80	13.695.992	17,09	105,96
Neživotno osiguranje	64.007.908	83,20	66.467.343	82,91	103,84
UKUPNO	76.933.192	100	80.163.336	100	104,20

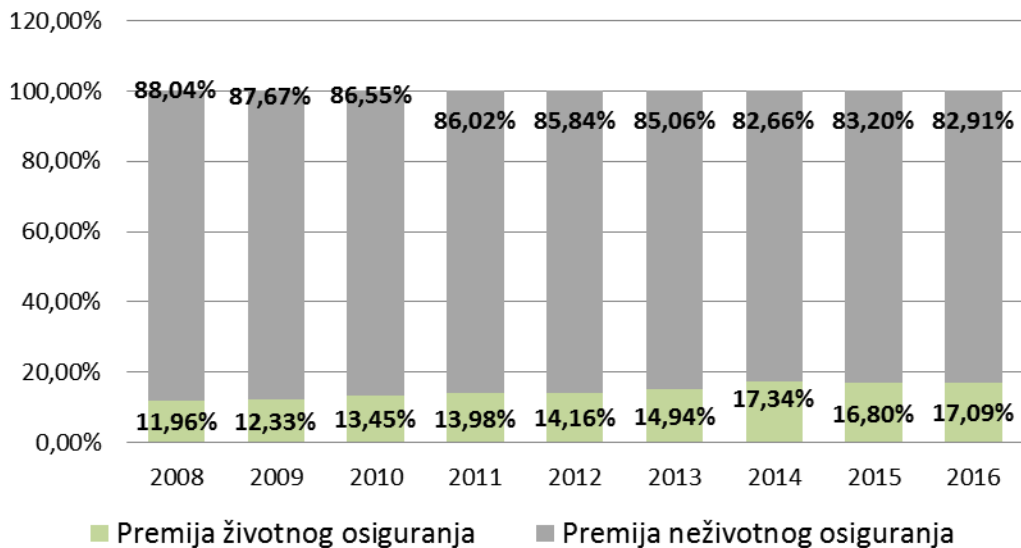
Na narednom grafiku dat je prikaz kretanja bruto fakturisane premije na ukupnom nivou i po grupama osiguranja za period 2008. – 2016. godina:

Grafik 6. Kretanje bruto premije: život vs neživot, 2008. – 2016. godina (u mil.eura)

Životno osiguranje za period od 2008. do 2016. godine konstantno ostvaruje rast i to po prosječnoj godišnjoj stopi od 8,38%, dok je neživotno osiguranje uz oscilacije osvarilo prosječnu godišnju stopu rasta od 2,91%.

Grafik 7. Struktura bruto premije: život vs neživot, 2008. - 2016. godina

3.5 BRUTO FAKTURISANA PREMIJA OSIGURANJA PO VRSTAMA OSIGURANJA

Posmatrano prema grupama osiguranja, rastu ukupne bruto fakturisane premije na nivou tržišta osiguranja najviše je doprinio rast bruto fakturisane premije neživotnih osiguranja i to u apsolutnom iznosu od 2.459.436 eura, dok je rast bruto fakturisane premije životnih osiguranja iznosio 770.708 eura.

Posmatrajući prema vrstama neživotnih osiguranja, rastu bruto fakturisane premije u odnosu na 2015. godinu doprinio je, u najznačajnijoj mjeri, rast bruto fakturisane premije u vrsti osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila i to za 2.346.335 eura u apsolutnom iznosu, odnosno za 7,13%. Takođe, do rasta bruto fakturisane premije došlo je i u vrsti zdravstvenog osiguranja za 414.564 eura, odnosno za 30,32%, ostalih vrsta neživotnog osiguranja za 219.449 eura (18,33%), osiguranja od posljedica nezgode za 151.653 eura (1,60%), osiguranja motornih vozila za 34.457 eura (0,68%), osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe plovnih objekata za 17.634 eura (7,94%) i osiguranja robe u prevozu za 16.244 eura (4,84%). Istovremeno, došlo je do pada bruto fakturisane premije u vrsti ostala osiguranja imovine i to u apsolutnom iznosu za 428.386 eura (6,74%), kod osiguranja vazduhoplova za 142.603 eura (22,23%), osiguranja imovine od požara i drugih opasnosti za 90.976 eura (2,23%), osiguranje od opšte odgovornosti za štetu za 39.661 eura (3,03%) kao i kod osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova za 29.418 eura (3,95%).

Rastu bruto fakturisane premije grupe životnih osiguranja u odnosu na 2015. godinu doprinio je, u najznačajnijoj mjeri rast bruto fakturisane premije u vrsti osiguranje života i to za 713.257 eura (6,18%).

Tabela 9. Struktura portfelja osiguranja po vrstama osiguranja u 2015. i 2016. godini

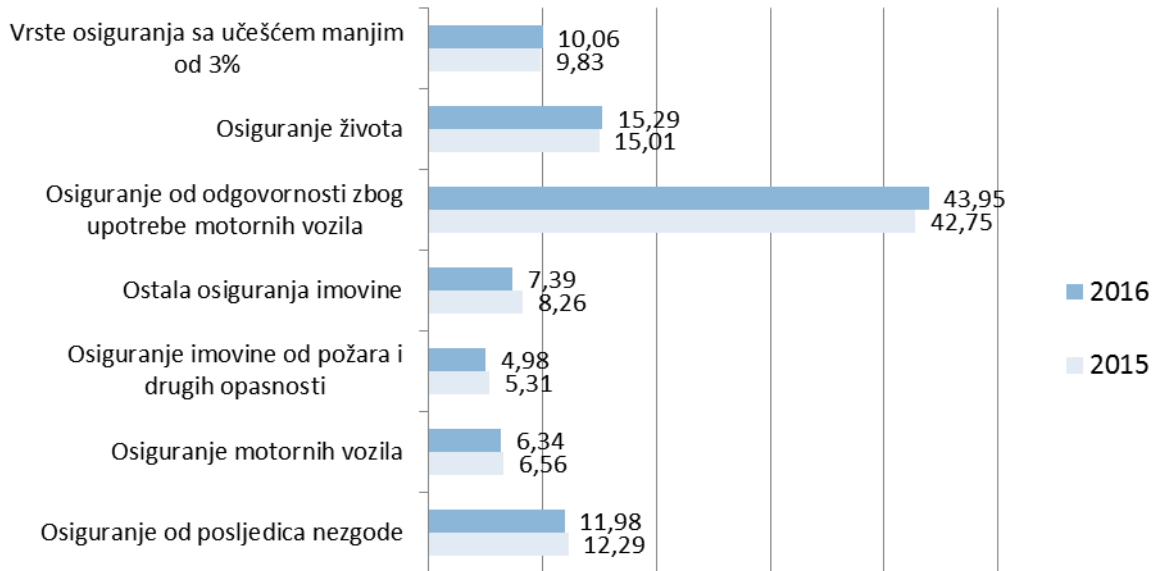
Vrsta osiguranja	2015		2016		Index
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	2016/2015
Osiguranje od posljedica nezgode	9.455.418	12,29	9.607.071	11,98	101,60
Zdravstveno osiguranje	1.367.331	1,78	1.781.895	2,22	130,32
Osiguranje motornih vozila	5.044.123	6,56	5.078.579	6,34	100,68
Osiguranje šinskih vozila	140.379	0,18	140.379	0,18	100,00
Osiguranje vazduhoplova	641.479	0,83	498.876	0,62	77,77
Osiguranje plovnih objekata	225.458	0,29	215.602	0,27	95,63
Osiguranje robe u prevozu	335.709	0,44	351.953	0,44	104,84
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	4.082.827	5,31	3.991.851	4,98	97,77
Ostala osiguranja imovine	6.354.296	8,26	5.925.910	7,39	93,26
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	32.888.517	42,75	35.234.852	43,95	107,13
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	744.803	0,97	715.385	0,89	96,05
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovnih objekata	222.228	0,29	239.862	0,30	107,94
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	1.307.883	1,70	1.268.222	1,58	96,97

Vrsta osiguranja	2015		2016		Index
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	2016/2015
Ostale vrste neživotnih osiguranja	1.197.458	1,56	1.416.906	1,77	118,33
Ukupno neživotna osiguranja	64.007.908	83,20	66.467.343	82,91	103,84
Osiguranje života	11.545.502	15,01	12.258.759	15,29	106,18
Rentno osiguranje	36.010	0,05	30.265	0,04	84,05
Dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života	1.330.213	1,73	1.403.178	1,75	105,49
Ostale vrste životnih osiguranja	13.560	0,02	3.790	0,00	27,95
Ukupno životna osiguranja	12.925.285	16,80	13.695.992	17,09	105,96
UKUPNO	76.933.192	100	80.163.335	100	104,20

U strukturi tržišne bruto fakturisane premije u 2016. godini i dalje je prisutna neravnomjerna raspodjela učešća pojedinih vrsta osiguranja. Naime, od 18 vrsta osiguranja definisanih Zakonom o osiguranju, dvije najzastupljenije vrste osiguranja (osiguranje od autoodgovornosti i osiguranje života) učestvuju sa 59,25%, što predstavlja rast za 1,49 procentna poena u odnosu na 2015. godinu kada je učešće ove dvije vrste iznosilo 57,76%. Pet najzastupljenijih vrsta osiguranja (čije učešće u bruto fakturisanj premiji na nivou tržišta iznosi preko 5%) su osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila, osiguranje života, osiguranje od posljedica nezgode, kasko osiguranje motornih vozila i ostala imovinska osiguranja. Ove vrste osiguranja u tržišnoj bruto fakturisanj premiji u 2016. godini su učestvovala sa 84,96%, što predstavlja blagi rast u odnosu na 2015. godinu kada je učešće ovih 5 vrsta osiguranja iznosilo 84,86%.

Prethodno navedeni pokazatelji ukazuju na visoku koncentraciju tržišta na veoma mali broj vrsta osiguranja, ali i na činjenicu da i dalje najznačajniju zastupljenost na tržištu osiguranja imaju obavezna osiguranja u saobraćaju i to na nivou od 45,55%.

Bruto fakturisana premija osiguranja motornih vozila koja uključuje osiguranje od autoodgovornosti i kasko osiguranje motornih vozila u 2016. godini iznosila je 40,313 mil.eura što predstavlja 50,29% bruto fakturisane premije na nivou tržišta (2015. godine bruto fakturisana premija je iznosila 37,933 mil.eura i predstavljala je 50,29% tržišne bruto fakturisane premije).

Grafik 8. Struktura bruto premije osiguranja po vrstama osiguranja u 2015. i 2016. godini (%)⁸

3.6 ŽIVOTNA OSIGURANJA

Životna osiguranja u Crnoj Gori, i pored konstantnog trenda rasta, su i dalje na relativno niskom nivou učešća u ukupnoj bruto fakturiranoj premiji na tržištu. Bruto fakturirana premija životnih osiguranja u 2016. godini iznosila je 13,696 mil.eura, što predstavlja rast od 5,96% u odnosu na 2015. godinu kada je iznosila 12,925 mil.eura.

Broj aktivnih polisa životnog osiguranja na kraju 2016. godine je iznosio 46.242, dok je na kraju 2015. godine bilo 56.581 životno osiguranih lica. Društva koja obavljaju poslove životnih osiguranja su u toku 2016. godine zaključila 9.822 novih ugovora osiguranja života, što je za 2,83% više u odnosu na 2015. godinu. U posmatranom periodu u grupi životnog osiguranja stornirano je 5.666 polisa a redukovano 1.195 polisa.

Tabela 10. Bruto premija životnih osiguranja po vrstama osiguranja u 2015. i 2016. godini

Vrsta osiguranja	2015		2016		Index 2016/2015
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	
Osiguranje života	11.545.502	89,32	12.258.759	89,51	106,18
Rentno osiguranje	36.010	0,28	30.265	0,22	84,05
Dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života	1.330.213	10,29	1.403.178	10,25	105,49
Ostale vrste životnih osiguranja	13.560	0,10	3.790	0,03	27,95
Ukupno životna osiguranja	12.925.285	100	13.695.992	100,00	105,96

⁸ Vrste osiguranja sa učešćem manjim od 3% su: zdravstveno osiguranje, osiguranje šinskih vozila, osiguranje vazduhoplova, osiguranje plovni objekata, osiguranje robe u prevozu, osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova, osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovni objekata, osiguranje od opšte odgovornosti za štetu, ostale vrste neživotnih osiguranja, rentno osiguranje, dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života i ostale vrste životnih osiguranja.

Što se tiče strukture bruto fakturisane premije životnih osiguranja, najzastupljenija vrsta ove grupe osiguranja je osiguranje života, u kojoj su društva u 2016. godini fakturirala 12,259 mil.eura bruto premije i koja je učestvovala sa 89,51% u ukupnoj premiji životnih osiguranja. U ovoj vrsti životnog osiguranja je ostvaren rast od 6,18% u odnosu na 2015. godinu. Značajno učešće u bruto fakturiranoj premiji životnih osiguranja od 10,25% ima i dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života gdje je fakturirano 1,403 mil.eura bruto premije.

3.7 OSIGURANJA U SAOBRAĆAJU⁹

Ukupna bruto fakturirana premija osiguranja u saobraćaju u 2016. godini je iznosila 36,518 mil.eura, što predstavlja rast od 6,83% u odnosu na 2015. godinu kada je iznosila 34,185 mil.eura. Do povećanja premije osiguranja u saobraćaju došlo je iz razloga povećanja bruto fakturirane premije kod 2 od 4 vrste osiguranja u saobraćaju i to: osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila i osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe plovniha objekata za 7,13% i 7,94% respektivno. Bruto premija osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova se smanjila za 3,95%, odnosno za 29 hilj. eura u odnosu na 2015. godinu, dok se bruto premija osiguranja putnika u javnom saobraćaju smanjila za 0,36%, odnosno za 1,178 eura u odnosu na 2015. godinu. Učešće bruto premije osiguranja u saobraćaju u bruto premiji neživotnih osiguranja u 2016. godini je iznosilo 54,94%, a u ukupnoj bruto fakturiranoj premiji 45,55%. Osiguranjem u saobraćaju u Crnoj Gori bavi se pet društava.

Tabela 11. Premija osiguranja u saobraćaju po vrstama u 2015. i 2016. godini

Osiguranja u saobraćaju	2015		2016		Index 2016/2015
	Premija (€)	Učešće (%)	Premija (€)	Učešće (%)	
Osiguranje putnika u javnom saobraćaju	329.164	0,96	327.986	0,90	99,64
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	32.888.517	96,21	35.234.852	96,49	107,13
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	744.803	2,18	715.385	1,96	96,05
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovniha objekata	222.228	0,65	239.862	0,66	107,94
UKUPNO	34.184.712	100	36.518.085	100	106,83

U strukturi premije osiguranja u saobraćaju u 2016. godini najveći udio ostvarilo je osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila koje čini 96,49%. Premija osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila u 2016. godini je iznosila 35,235 mil.eura i ostvarila je rast u odnosu na 2015. godinu za 7,13%, kada je iznosila 32,888 mil.eura. Četiri društva za neživotno osiguranje su ostvarila rast bruto fakturirane premije za osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila (Swiss osiguranje za 25,59%, Sava Montenegro za 9,55%, Lovćen osiguranje za 6,26% i Generali osiguranje Montenegro za 5,93%), dok je Uniqa neživotno osiguranje ostvarila neznatan pad za 0,02%.

⁹ Definisana Zakonom o obaveznom osiguranju u saobraćaju („Sl. list CG“ br. 44/12).

Tabela 12. Učešće bruto fakturisane premije osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila za 2016. godinu po društvima za osiguranje

	Bruto fakturisana premija (€)	Učešće (%)
Lovćen osiguranje	12.549.774	35,62
Sava Montenegro	7.579.049	21,51
Generali osiguranje Montenegro	7.105.214	20,17
Uniqa neživotno osiguranje	5.870.009	16,66
Swiss osiguranje	2.130.805	6,05
UKUPNO	35.234.852	100

3.8 DRUŠTVA KOJA SE BAVE POSLOVIMA ZASTUPANJA, POSREDOVANJA U OSIGURANJU

Društva za zastupanje u osiguranju, u skladu sa Zakonom o osiguranju, obavljaju poslove pokretanja, predlaganja, pripreme i zaključivanja ugovora o osiguranju u ime i za račun osiguravača. Tokom 2016. godine, društva za zastupanje u osiguranju su ukupno zaključila 84.183 polisa osiguranja, što je za 29,26% manje u odnosu na 2015. godinu (119.011 polisa) i na navedeni način ugovorila bruto fakturisane premiju u iznosu od 12,703 mil.eura, odnosno 15,85% bruto fakturisane premije na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja (2015. – 17,958 mil.eura bruto fakturisane premije).

Banke koje su obavljale poslove zastupanja u osiguranju u toku 2016. godine su ugovorile 1,617 mil.eura bruto fakturisane premije, što predstavlja 2,02% ukupne tržišne bruto premije (2015. – 694 hilj.eura bruto fakturisane premije).

Zastupnik -preduzetnik u osiguranju koji je obavljao poslove zastupanja u osiguranju u 2016. godini je zaključio 260 polisa osiguranja, odnosno ugovorio 7.780 eura bruto premije osiguranja, što čini 0,01% ukupne tržišne bruto premije.

Društva za posredovanje u osiguranju, u skladu sa Zakonom o osiguranju, obavljaju poslove dovođenja u vezu osiguranika, odnosno ugovornika osiguranja sa društvom za osiguranje radi zaključenja ugovora o osiguranju, pripreme poslove u cilju zaključenja ugovora o osiguranju i pružanje pomoći pri ostvarivanju prava iz ugovora o osiguranju, naročito pri rješavanju odštetnih zahtjeva prema društvu za osiguranje. Tokom 2016. godine, društva za posredovanje na crnogorskom tržištu osiguranja su posredovala u zaključivanju 8.033 ugovora o osiguranju (2015. godine su posredovali prilikom zaključivanja 1.714 ugovora) i posredovala u ugovaranju bruto premije osiguranja u iznosu od 7.085 mil.eura (2015. – bruto premija 6,754 mil.eura). Učešće bruto premije osiguranja koja je ugovorena posredovanjem ovih društava u ukupnoj tržišnoj premiji osiguranja u 2016. godini je iznosilo 8,84%.

Tabela 13. **Struktura prodaje osiguranja preko društava za zastupanje, društava za posredovanje, preduzetnika-zastupnika i banaka u 2016. godini**

	Broj polisa neživotnog osiguranja	Broj polisa životnog osiguranja	BFP neživotnog osiguranja u €	BFP životnog osiguranja u €
Društva za zastupanje u osiguranju	82.179	3.038	11.428.375	1.274.795
Društva za posredovanje u osiguranju	572	8.033	2.686.537	4.398.332
Zastupnici - preduzetnici	260	0	7.780	0
Banke	3.362	4.156	969.188	647.912
UKUPNO	86.373	15.227	15.091.881	6.321.038

IV STRUKTURA AKTIVE

Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje, na dan 31. 12. 2016. godine, iznosila je 196,681 mil.eura, što predstavlja rast od 6,32% u odnosu na vrijednost ukupne aktive na dan 31. 12. 2015. godine. Najznačajniju kategoriju aktive predstavljaju „dugoročna finansijska ulaganja“ sa učešćem od 65,95%, zatim slijede „kratkoročna potraživanja“ sa učešćem od 11,07% i „kratkoročna finansijska ulaganja“ sa učešćem od 5,79%.

Tabela 14. Struktura aktive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine

	2015		2016		Index 2016/2015
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	
Nematerijalna imovina	455.807	0,25	436.094	0,22	95,68
Nekretnine, postrojenja i oprema za neposredno obavljanje djelatnosti osiguranja	11.608.047	6,28	10.340.220	5,26	89,08
Dugoročna finansijska ulaganja	102.809.720	55,58	129.712.991	65,95	126,17
Kratkoročna finansijska ulaganja	20.583.504	11,13	11.394.828	5,79	55,36
Gotovinska sredstva	9.704.596	5,25	4.267.290	2,17	43,97
Kratkoročna potraživanja	20.884.809	11,29	21.766.761	11,07	104,22
Udio reosiguravača u TR	10.414.406	5,63	9.404.539	4,78	90,30
Aktivna vremenska razgraničenja	8.309.475	4,49	9.223.465	4,69	111,00
Ostalo	214.099	0,12	134.851	0,07	62,99
UKUPNO	184.984.462	100	196.681.038	100	106,32

Rast vrijednosti aktive na nivou crnogorskog tržišta osiguranja generisan je, prije svega, rastom kategorije „dugoročna finansijska ulaganja“ koja je na kraju 2016. godine iznosila 129,7 mil.eura. Ova kategorija je ostvarila rast od 26,17%, odnosno u ukupnom iznosu od 26,9 mil.eura u poređenju sa 2015. godinom najviše iz razloga rasta ulaganja u obveznice Crne Gore od strane društava za osiguranje. Ukupna ulaganja u dugoročne HOV su iznosila 114,4 mil.eur što predstavlja 88,18% ukupne kategorije „dugoročna finansijska ulaganja“, i ostvarila su rast od 37,99% u odnosu na kraj 2015. godine.

Ukupna ulaganja u dugoročne HOV realizovana u obveznice emitovane od strane Države Crne Gore su na dan 31. 12. 2016. godine, iznosila 114,4 mil.eura i ostvarila su izuzetno visok rast od 39,3% u odnosu na 31. 12. 2015. godine (u apsolutnom iznosu rast od 32,3 mil.eura). Dugoročna ulaganja u obveznice Crne Gore društava za životno osiguranje su iznosila 57,6 mil.eura, a društava za neživotna osiguranja 56,8 mil.eur. Pored trenda izuzetno visokog rasta ulaganja u obveznice Države Crne Gore, crnogorsko tržište osiguranja karakteriše i izuzetno visoka koncentracija ulaganja društava za osiguranje u obveznice čiji je emitent Država Crna Gora u respektivnom investicionom porftoliju tržišta, tako da obveznice Države Crne Gore na dan 31. 12. 2016. godine ostvaruju izuzetno visoko učešće u ukupnim dugoročnim finansijskim ulaganjima crnogorskog tržišta osiguranja, na nivou od 88,2% i takođe veoma visoko učešće i u ukupnim ulaganjima društava za osiguranje, na nivou od 81%.

Dugoročni depoziti su na kraju 2016. godine iznosili 4,059 mil.eura (3,13% dugoročnih finansijskih ulaganja) i ostvarili pad od 32,33,% u odnosu na kraj 2015. godine. Investicione nekretnine su na kraju 2016. godine iznosile 5,596 mil.eura (4,31% dugoročnih finansijskih ulaganja) i ostvarile pad od 30,37% u odnosu na kraj 2015. godine.

Na 31. 12. 2016. godine došlo je do pada kategorije „kratkoročna finansijska ulaganja” za 44,64% odnosno za 9,188 mil.eura. Kratkoročni depoziti su na kraju 2016. godine iznosili 10,253 mil.eura (89,98% kratkoročnih finansijskih ulaganja) i ostvarili pad od 36,87% u odnosu na kraj 2015. godine, dok su kratkoročne hartije od vrijednosti iznosile 1,110 mil.eura (9,74% kratkoročnih finansijskih ulaganja) i ostvarile pad od 74,21% u odnosu na 2015. godinu.

Kratkoročne hartije od vrijednosti emitovane od strane Crne Gore su na 31. 12. 2016. godine iznosile 974 hilj.eura (8,54% kratkoročnih finansijskih ulaganja) što je za 76,51% manje u odnosu na 31. 12. 2015. godine (u apsolutnom iznosu pad od 3,172 mil. eura). Kratkoročna ulaganja u obveznice Crne Gore društava za životno osiguranje su iznosila 183 hilj.eura, a društava za neživotna osiguranja 790 hilj.eur.

Rastu ukupne aktive doprinio je i rast kategorije „aktivna vremenska razgraničenja” za 11% odnosno za 913.990 eura u odnosu na 2015. godinu, kao i rast kategorije „kratkoročna potraživanja” za 4,22% odnosno za 881.952 eura u odnosu na 2015. godinu.

Pad kategorije „gotovina” za 56,03% u najvećoj mjeri je generisan padom kod jednog društva za osiguranje (za 7,252 mil.eura) što se odnosi na sredstva koja su u 2015. godini bila deponovana na posebnom tekućem računu a u svrhe dokapitalizacije koja je završena početkom 2016. godine.

Tabela 15. Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivni sektora osiguranja na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine (%)

	2015	2016	Promjena u PP
Lovćen osiguranje	31,74%	28,02%	-3,72
Lovćen životna osiguranja	3,01%	2,97%	-0,03
Sava Montenegro osiguranje	12,04%	11,24%	-0,80
Swiss osiguranje	2,94%	3,17%	0,23
Grawe osiguranje	18,74%	20,98%	2,24
Atlas life	0,91%	0,83%	-0,08
Uniqa neživotno osiguranje	9,24%	8,60%	-0,63
Uniqa životno osiguranje	4,35%	5,19%	0,85
Generali osiguranje Montenegro	11,07%	11,21%	0,14
Merkur osiguranje	2,99%	3,38%	0,39
Wiener Städtische životno osiguranje	2,99%	4,41%	1,42
UKUPNO	100%	100%	-

Najveću zastupljenost u ukupnoj aktivni ima Lovćen osiguranje (28,02%), Grawe osiguranje (20,98%), Sava Montenegro osiguranje (11,24%) i Generali osiguranje Montenegro (11,21%).

V STRUKTURA PASIVE

Vrijednost ukupne pasive na nivou svih društava za osiguranje u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2016. godine iznosila je 196,681 mil.eura, što predstavlja rast od 6,32% u odnosu na vrijednost ukupne pasive na dan 31. 12. 2015. godine.

Tabela 16. **Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine**

Pasiva	2015		2016		Index 2016/2015
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	
Kapital i rezerve	42.573.831	23,01	55.771.369	28,36	131,00
Rezervisanja	110.304.630	59,63	116.600.249	59,28	105,71
Kratkoročne obaveze	12.749.256	6,89	12.085.440	6,14	94,79
Dugoročne obaveze	18.541.798	10,02	10.902.523	5,54	58,80
Pasivna vremenska razgraničenja	814.948	0,44	1.321.457	0,67	162,15
UKUPNO	184.984.462¹⁰	100	196.681.038	100	106,32

Najveći rast u okviru pasive ostvarila je kategorija “kapital i rezerve” društava za osiguranje u 2016. godini od 31%, odnosno za 13,198 mil.eura u odnosu na 2015. godinu, što je rezultat ostvarenog pozitivnog finansijskog rezultata u 2016. godini u iznosu od 3,826 mil.eura, kao i izvršenih dokapitalizacija u toku 2016. godine.

Kategorija “rezervisanja”, koja obuhvata bruto tehničke rezerve društava za osiguranje i ostala rezervisanja za penzije, jubilarne nagrade, otpremnine, štetne ugovore i sl., ostvarila je rast od 5,71% (za 6,296 mil.eura)¹¹ u odnosu na 2015. godinu.

Takođe, rast je ostvarila i kategorija „pasivna vremenska razgraničenja“ i to za 62,15% u odnosu na 2015. godinu, odnosno za 507 hilj.eura.

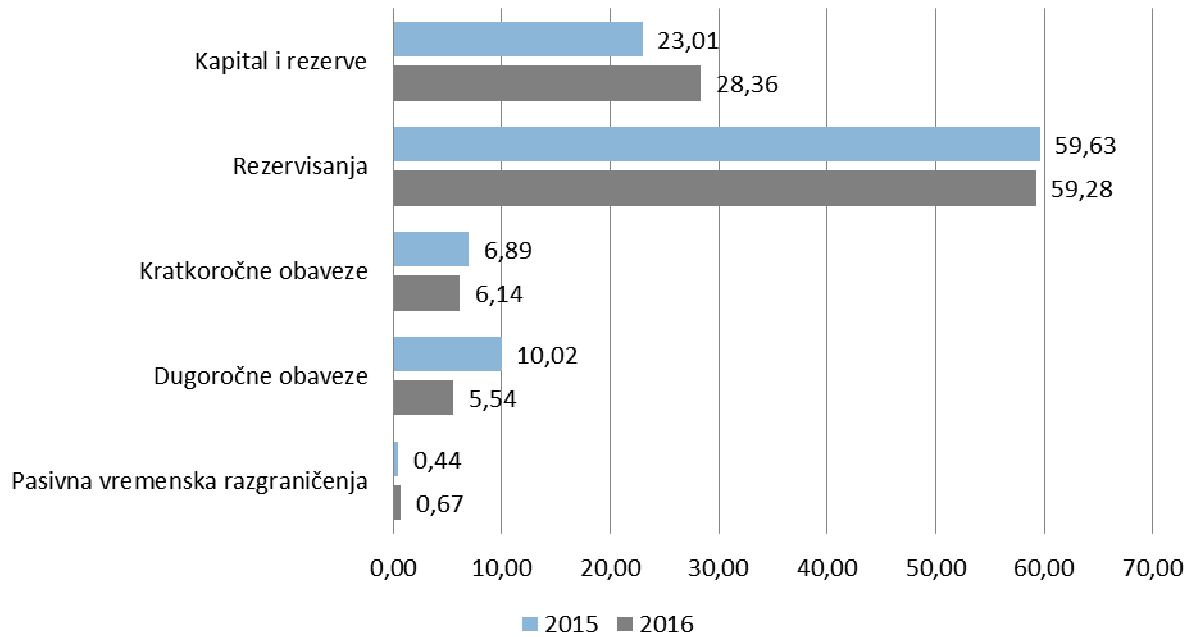
Vrijednost kategorije „dugoročne obaveze“ je pala u odnosu na 2015. godinu za 41,20%, odnosno za 7,639 mil. eura iz razloga smanjenja ove stavke u pasivi bilansa stanja jednog društva za osiguranje (smanjene su obaveze po osnovu uplate sredstava koja su bila namijenjena za dokapitalizaciju koja je završena u 2016. godini).

Kategorija „kratkoročne obaveze“, koja se odnosi na obaveze iz poslova osiguranja, kao i na obaveze iz finansiranja, je ostvarila pad od 5,21%, odnosno za 664 hilj.eura.

¹⁰ U okviru pasive na 31. 12. 2015. godine došlo je do promjene iznosa kategorije „kapital i rezerve“ i kategorije „dugoročne obaveze“ kod jednog društva za osiguranje usljed efekata identifikovanih grešaka prilikom obračuna odloženih poreskih sredstava i obaveza za 2015. godinu i ranije godine, međutim iste korekcije nisu uticale na ukupan iznos pasive na tržištu osiguranja za 2015. godinu.

¹¹ Detaljnija analiza bruto tehničkih rezervi data je u okviru tačke 5.1 Tehničke rezerve.

Grafik 9. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine (%)

5.1 TEHNIČKE REZERVE

Društva za osiguranje su, u skladu sa Zakonom o osiguranju, dužna da na kraju svakog obračunskog perioda formiraju tehničke rezerve, koje predstavljaju rezervisani dio sredstava namijenjen za pokriće obaveza iz obavljanja poslova osiguranja.

U skladu sa Zakonom o osiguranju, društva koja obavljaju poslove osiguranja na crnogorskom tržištu osiguranja su dužna da formiraju sljedeće vrste tehničkih rezervi:

- *Rezervu za prenosnu premiju* koja se formira iz ukupne premije za svaku vrstu osiguranja i to srazmjerno vremenu trajanja osiguranja i koja služi za pokriće obaveza iz osiguranja koje će nastati u narednom obračunskom periodu;
- *Rezervisane štete* koje se formiraju u visini procijenjenih iznosa obaveza za nastale prijavljene, a neriješene štete i nastale neprijavljene štete u tekućem periodu, uključujući sve troškove vezane za rješavanje i isplatu šteta. U slučaju da se štete za pojedine vrste osiguranja pojavljuju u obliku rente, rezervisane štete se formiraju u kapitalizovanom iznosu koji predstavlja iznos svih budućih obaveza;
- *Rezerve za bonuse i popuste* koje se formiraju do nivoa naknada i drugih isplata na koje osiguranici i drugi korisnici osiguranja imaju pravo, a proizilaze iz prava na učešće u dobiti ili drugih prava po ugovoru o osiguranju – *bonus*, prava na djelimično umanjeње premije – *popust* i

prava na naknadu dijela premije nastalog usljed nekorišćenja perioda osiguravajućeg pokrivača zbog prijevremenog okončanja ugovora – *otkaz*;

- *Matematička rezerva* koja se obrazuje u visini sadašnje vrijednosti budućih obaveza društva za osiguranje umanjene za sadašnju vrijednost budućih obaveza ugovarača osiguranja (premija osiguranja) i izračunava se za svaki pojedinačni ugovor;
- *Rezerve za izravnjanje rizika* koje su u obavezi da formiraju društva za osiguranje koja obavljaju poslove osiguranja kredita. Ove rezerve se obrazuju na osnovu standardnog odstupanja godišnjih mjerodavnih tehničkih rezultata od prosječnog mjerodavnog tehničkog rezultata u posmatranom periodu, za svaku vrstu neživotnih osiguranje;
- *Posebne tehničke rezerve* koje formiraju društva za osiguranje koja obavljaju poslove životnih osiguranja kod kojih osiguranik preuzima na sebe investicioni rizik i
- *Druge tehničke rezerve* koje se utvrđuju u odnosu na nivo procijenjenih budućih obaveza i rizika od velikih šteta prouzrokovanih zemljotresom, poplavom, šteta iz osiguranja od odgovornosti za nuklearne štete, odgovornosti proizvođača farmaceutskih proizvoda, kao i drugih obaveza.

Tehničke rezerve na dan 31. 12. 2016. godine na nivou svih društava za osiguranje iznosile su 115,537 mil.eura, što predstavlja rast od 5,63% u odnosu na dan 31. 12. 2015. godine.

Tabela 17. **Struktura bruto tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine**

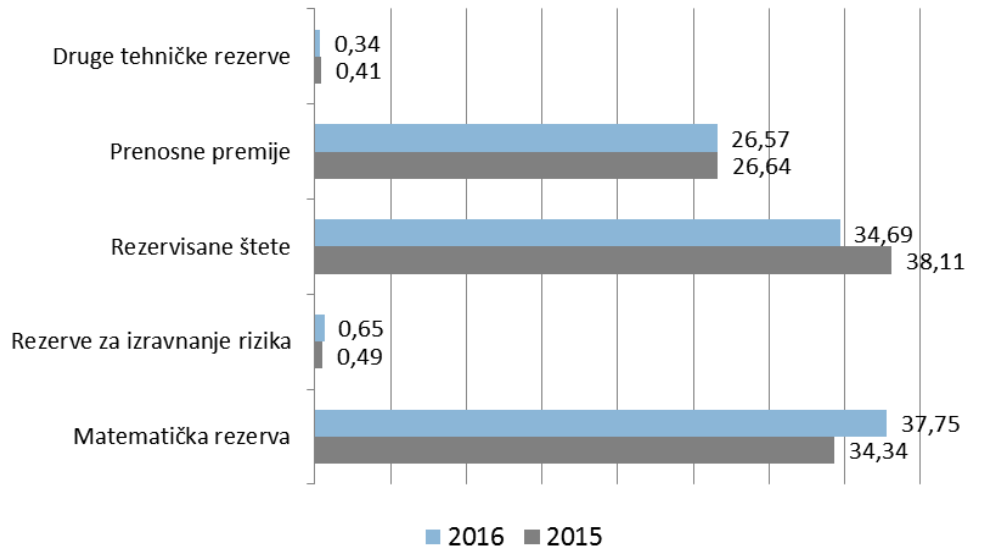
	2015		2016		Index 2016/2015
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	
Rezervisane štete	41.685.758	38,11	40.078.209	34,69	96,14
Prenosne premije	29.140.338	26,64	30.700.136	26,57	105,35
Matematička rezerva	37.562.776	34,34	43.618.418	37,75	116,12
Rezerve za izravnjanje rizika	536.409	0,49	748.394	0,65	139,52
Druge tehničke rezerve	453.475	0,41	392.108	0,34	86,47
UKUPNO¹²	109.378.755	100	115.537.263	100	105,63

Najveći udio od 37,75% u ukupnim tehničkim rezervama društava za osiguranje na kraju 2016. godine ostvarila je matematička rezerva i to u iznosu od 43,618 mil.eura, zatim rezervisane štete koje su iznosile 40,078 mil.eura (34,69% ukupnih tehničkih rezervi), dok su rezerve za prenosne premije iznosile 30,700 mil.eura (26,57% ukupnih tehničkih rezervi).

Najveći rast u odnosu na 2015. godinu ostvarila je matematička rezerva za 6,056 mil.eura (16,12%) kao i prenosna premija za 5,35%, odnosno za 1,560 mil.eura u odnosu na prethodnu godinu. Takođe, ostvaren je i rast kod rezervi za izravnjanje rizika i to od 39,52%, odnosno za 212 hilj.eura. Najveći pad u odnosu na 2015. godinu ostvaren je kod rezervisanih šteta za 3,86% odnosno za 1,607 mil.eura kao i kod drugih tehničkih rezervi za 13,53% (61 hilj.eura).

¹² Iznos ukupnih tehničkih rezervi za 2015. godinu ostao je nepromijenjen, dok je došlo do korekcije iznosa ukupne rezervisane štete i ukupne prenosne premije .

Grafik 10. **Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine (%)**

Posmatrano prema grupama osiguranja, **bruto tehničke rezerve** su na dan 31. 12. 2016. godine na nivou svih društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja iznosile 70,529 mil.eura, dok su **neto tehničke rezerve** ove grupe osiguranja iznosile 61,497 mil.eura, što ukazuje da je udio reosiguravača iznosio 12,81% (odnosno 9,032 mil.eura). Vrijednost bruto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja je veća u odnosu na kraj 2015. godine za 0,14%, odnosno za 101 hilj.eura. Takođe, vrijednost neto tehničkih rezervi ove grupe osiguranja je povećana za 1,83%, odnosno za 1,103 mil.eura.

Bruto tehničke rezerve na nivou društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja su iznosile 45,008 mil.eura, dok su **neto tehničke rezerve** ove grupe osiguranja iznosile 44,636 mil.eura. Navedeno ukazuje da je udio reosiguravača u bruto tehničkim rezervama životnih osiguranja iznosio 0,83% (odnosno 372 hilj.eura). Vrijednost bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja je porasla u odnosu na kraj 2015. godine za 15,55%, odnosno za 6,057 mil.eura. Takođe, vrijednost neto tehničkih rezervi ove grupe je porasla za 15,73%, odnosno za 6,066 mil.eura.

Tabela 18. **Bruto i neto tehničke rezerve po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2016. godine (€)**

Grupa osiguranja	Neto tehničke rezerve		Bruto tehničke rezerve	
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)
Životno osiguranje	44.636.061	42,06	45.008.159	38,96
Neživotno osiguranje	61.496.663	57,94	70.529.105	61,04
UKUPNO	106.132.724	100	115.537.263	100

VI DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA BRUTO TEHNIČKIH REZERV¹³

Zakon o osiguranju i Pravilnik o deponovanju i ulaganju sredstava tehničkih rezervi i sredstava kapitala društva za osiguranje propisuju oblike imovine u koje se mogu plasirati sredstva tehničkih rezervi društava za osiguranje, kao i ograničenja za ukupna i pojedinačna deponovanja i ulaganja tih sredstava.

Analiza plasmana sredstava bruto tehničkih rezervi na nivou tržišta osiguranja ukazuje da su društva za osiguranje na kraju 2016. godine od ukupnih sredstava bruto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine, primjenom ukupnih i pojedinačnih ograničenja propisanih Pravilnikom, plasirala 115.537.263 eura, odnosno obezbijeđena je 100% pokrivenost bruto tehničkih rezervi od strane svih društava za osiguranje u skladu sa zakonskom regulativom.

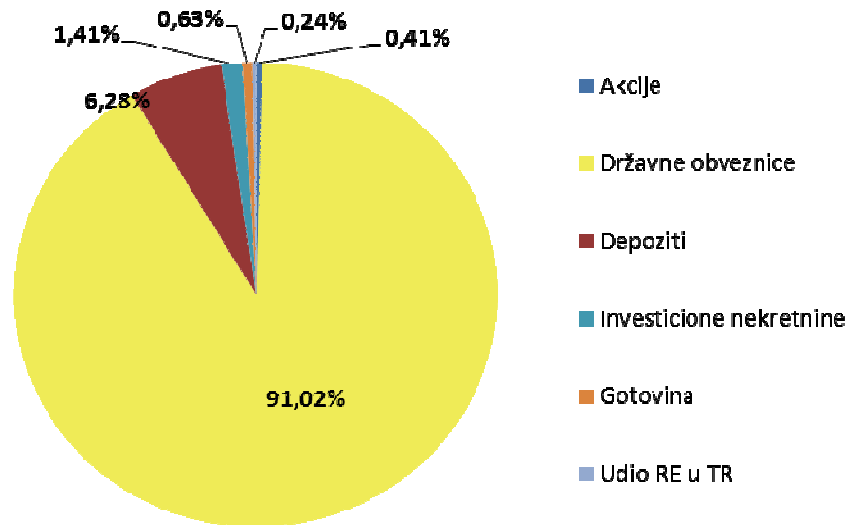
Društva za životno osiguranje su u propisane oblike imovine, uključujući i ograničenja propisana Pravilnikom, plasirala 45.008.159 eura sredstava bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja (100% ukupnih bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja). U posmatranom periodu, društva koja se bave poslovima neživotnih osiguranja su, u skladu sa Zakonom o osiguranju i Pravilnikom o deponovanju i ulaganju sredstava tehničkih rezervi i sredstava kapitala društva za osiguranje, izvršila ulaganje i deponovanje sredstava bruto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine u iznosu od 70.529.104 eura (100% ukupnih bruto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja).

Analiza strukture ulaganja i deponovanja ukupnih sredstava tehničkih rezervi u propisane oblike imovine na dan 31. 12. 2016. godine ukazuje da su najveći udio od 75,11% (2015. - 66,48%) ostvarile ulaganja u državne obveznice (euroobveznice, obveznice stare devizne štednje, obveznice Fonda rada itd), koja su iznosila 86,780 mil.eura. Naime, društva koja obavljaju poslove životnih osiguranja su od ukupnih sredstava bruto tehničkih rezervi 40,968 mil.eura uložila u državne obveznice, dok su društva za neživotno osiguranje u ovaj oblik imovine uložila 45,812 mil.eura.

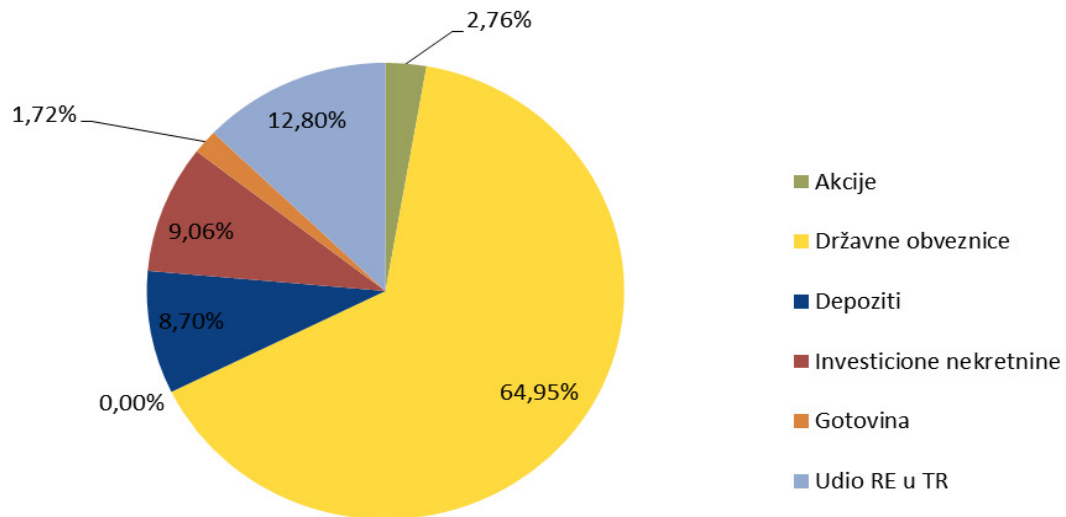
Udio reosiguravača u tehničkim rezervama kao dozvoljeni oblik ulaganja sredstava tehničkih rezervi, ostvario je učešće od 7,91% ili 9,138 mil.eura, depoziti u bankama učešće od 7,76% ili 8,964 mil.eura (životna osiguranja su deponovala sredstva u iznosu od 2,828 mil.eura u banke, dok su neživotna osiguranja deponovala iznos od 6,136 mil.eura), investicione nekretnine od 6,08% ili 7,028 mil.eura, akcije od 1,84% tj. 2,131 mil.eura, dok je gotovina iznosila 1,497 mil.eura i učestvovala sa 1,30%.

¹³ U toku 2016. godine stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju, kojim se vrši usklađivanje sa direktivama EU kojima se reguliše djelatnost osiguranja u okviru režima Solventnost I, a u skladu sa obavezama sadržanim u pregovaračkoj poziciji za poglavlje 9 - Finansijske usluge. Navedeni Zakon je objavljen u Službenom listu Crne Gore broj 55/16 od 17. 08. 2016. godine. Predmetnim izmjenama i dopunama prestala je obaveza društava za osiguranje da 1/3 sredstava kapitala ulažu u skladu sa oblicima imovine i ograničenjima koja su propisana za ulaganje sredstava tehničkih rezervi, u cilju usklađivanja sa direktivom za neživotna osiguranja (73/239/EEC).

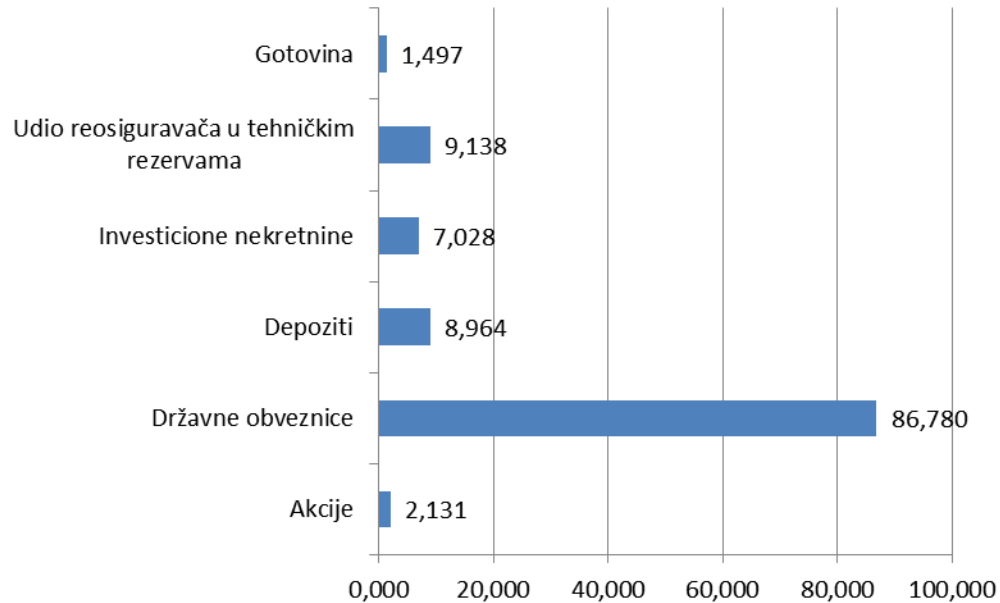
Grafik 11. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi životnih osiguranja na dan 31. 12. 2016. godine (%)

Grafik 12. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2016. godine (%)

Grafik 13. **Struktura deponovanja i ulaganja sredstava bruto tehničkih rezervi na nivou tržišta na dan 31. 12. 2016. godine (hilj.eura)**

VII NETO DOBITAK/GUBITAK ZA POSLOVNU GODINU

Sektor osiguranja je u 2016. godini ostvario pozitivan neto rezultat za poslovnu godinu u iznosu od 3,826 mil.eura (u 2015. godini je bio negativan neto rezultat u iznosu od 2,726 mil.eura¹⁴).

Od jedanaest društava za osiguranje koja su poslovala u 2016. godini, osam društava je ostvarilo dobit u ukupnom iznosu od 4,523 mil.eura, dok su ostala tri društva ostvarila gubitak u ukupnom iznosu od 695,2 hilj.eura.

U 2016. godini pozitivno su poslovali Grawe osiguranje, Sava Montenegro, Lovćen osiguranjem, Generali osiguranje Montenegro, Lovćen životna osiguranja, Uniqa životno osiguranje, Swiss osiguranje i Wiener Städtische životno osiguranje.

¹⁴ Shodno revidiranim finansijskim izvještajima za 2016. godinu izvršena je korekcija neto rezultata sektora osiguranja u 2015. godini (u Izvještaju o stanju na tržištu osiguranja Crne Gore za 2015. godinu prikazan je iznos od 2,763 mil.eura).

VIII POKAZATELJI POSLOVANJA

8.1 ADEKVATNOST KAPITALA I SOLVENTNOST

Društvo za osiguranje je dužno da, u skladu sa Zakonom o osiguranju, održava kapital na nivou adekvatnom obimu i vrstama poslova osiguranja koje obavlja. Kako bi društvo bilo kapitalno adekvatno mora ispunjavati tri uslova propisana Zakonom o osiguranju:

- kapital mora biti najmanje jednak margini solventnosti;
- garantni kapital mora biti najmanje jednak 1/3 margine solventnosti i
- garantni kapital mora biti najmanje jednak osnovnom kapitalu iz člana 21 Zakona o osiguranju.

Na dan 31. 12. 2016. godine devet društava za osiguranje na tržištu osiguranja u Crnoj Gori je bilo kapitalno adekvatno, dok su dva društva bila kapitalno neadekvatna¹⁵.

Solventnost osiguravača predstavlja njegovu sposobnost da raspoloživim novčanim sredstvima podmiri sve svoje obaveze u rokovima njihovog dospjeća. Pokazatelj solventnosti na nivou tržišta na 31. 12. 2016. godine je ostvario prosječnu vrijednost od 1,81.

Tabela 19. Pokazatelj solventnosti na nivou tržišta na dan 31. 12. 2015. godine¹⁶ i na 31. 12. 2016. godine

	2015	2016
Život	1,90	1,96
Neživot	1,19	1,69
Ukupno	1,47	1,81

8.2 REOSIGURANJE

Društvo za osiguranje zaključivanjem ugovora o reosiguranju sa reosiguravačem vrši prenos rizika u reosiguranje i štiti se od šteta koje bi mogle ugroziti njegovo poslovanje. U 2016. godini bruto fakturisana premija na nivou tržišta osiguranja u Crnoj Gori iznosila je 80,163 mil.eura, što predstavlja rast od 4,20% u odnosu na prethodnu 2015. godinu. Istovremeno, premija prenijeta u reosiguranje je ostvarila pad od 7,05% i iznosila je 12,212 mil.eura (15,23% bruto fakturisane premije). Takođe, u toku 2016. godine crnogorskim društvima za osiguranje je odobrena provizija od strane reosiguravača za 3,68% više nego u 2015. godini i iznosila je 2,065 mil.eura.

¹⁵ Jedno društvo za osiguranje koje je na kraju 2016. godine bilo kapitalno neadekvatno kupljeno je od strane drugog društva za osiguranje, uz realizaciju mjera kojima će se kapitalna neadekvatnost otkloniti. Takođe, u postupku je sprovođenje mjera i aktivnosti u cilju rješavanja problema kapitalne neadekvatnosti kod drugog društva koje je na kraju 2016. godine bilo kapitalno neadekvatno.

¹⁶ Shodno revidiranim finansijskim izvještajima za 2016. godinu izvršena je korekcija solventnosti sektora neživotnog osiguranja u 2015. godini a samim tim i ukupne solventnosti sektora osiguranja.

Učešće reosiguravača u bruto riješenim štetama (bez troškova rješavanja i isplate šteta) u 2016. godini je iznosilo 4,999 mil.eura ili 14,61% iznosa bruto riješenih šteta na nivou tržišta, odnosno povećano je za 32,66% u odnosu na 2015. godinu.

Tabela 20. **Udio reosiguravača u bruto premiji, riješenim štetama i bruto tehničkim rezervama na dan 31. 12. 2015. i na dan 31. 12. 2016. godine**

	2015 (€)	2016 (€)	Promjena (%)
Bruto fakturisana premija	76.933.192	80.163.336	4,20%
Premija prenijeta u reosiguranje	13.138.676	12.212.390	-7,05%
Provizija odobrena od strane reosiguravača	1.991.568	2.064.844	3,68%
Bruto riješene štete (bez troškova rješavanja i isplate šteta)	28.904.267	34.216.600	18,38%
Udio reosiguranja u bruto riješenim štetama	3.767.965	4.998.726	32,66%
Udio reosiguranja u bruto tehničkim rezervama	10.414.406	9.404.539	-9,70%

8.3 PROFITABILNOST

Neto mjerodavni tehnički rezultat

Neto mjerodavni tehnički rezultat predstavlja pokazatelj adekvatnosti odnosno dovoljnosti premija za plaćanje šteta i za druge obaveze iz ugovora o osiguranju. Posmatrano na nivou svih društava koja se bave poslovima neživotnog osiguranja, vrijednost ovog pokazatelja kumulativno za sve vrste neživotnih osiguranja, na kraju 2016. godine je iznosila 0,67. Navedeno ukazuje da je za grupu neživotnog osiguranja visina mjerodavnih šteta u samopridržaju manja za 33% od mjerodavne tehničke premije u samopridržaju, odnosno da je neto mjerodavna tehnička premija bila dovoljna za izmirenje šteta i drugih obaveza iz ugovora o osiguranju.

Rentabilnost imovine i sopstvenih sredstava

Na dan 31. 12. 2016. godine sedam društava za osiguranje je ostvarilo pozitivne neto rezultate i prinose na imovinu i kapital. Pokazatelj rentabilnosti imovine (ROA – povrat na aktivu), kao odnos neto rezultata i ukupne aktive društva za osiguranje, predstavlja mjeru prinosa na ukupnu aktivu, ostvarenog angažovanjem sredstava u poslovima osiguranja, investiranja itd.

U 2016. godini na nivou cjelokupnog tržišta pokazatelj rentabilnosti imovine je iznosio 1,95%. Rentabilnost imovine društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja na kraju 2016. godine je iznosila 2,57% (2015. godine je iznosila 2,65%), dok je rentabilnost imovine društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja iznosila 1,57% (2015. godine je iznosila -3,53%).

Pokazatelj rentabilnosti vlastitih sredstava (ROE – prinos na kapital), kao odnos neto rezultata i kapitala društava za osiguranje, predstavlja mjeru prinosa na sopstvena sredstva. Takođe, na nivou cjelokupnog

sektora osiguranja na kraju 2016. godine ostvaren je pozitivan prinos na kapital od 7,52% (2015. godine je bio negativan i iznosio je -6,48%). Rentabilnost vlastitih sredstava (kapital i rezerve) društava za životno osiguranje je iznosila 9,38% (2015. godine je iznosila 7,91%), dok je kod društava za neživotno osiguranje iznosila 6,28% (2015. godine je iznosila -19,70%).

Tabela 211. Pokazatelji rentabilnosti na dan 31. 12. 2016. godine

	Aktiva (€)	Kapital (€)	Neto dobit/gubitak za poslovnu godinu (€)	ROA	ROE
UKUPNO	196.681.038	50.913.229	3.826.376	1,95	7,52
Životna osiguranja	74.276.512	20.325.998	1.905.976	2,57	9,38
Neživotna osiguranja	122.404.527	30.587.231	1.920.400	1,57	6,28

8.4 LIKVIDNOST

Na dan 31. 12. 2016. godine sva društva za osiguranje u Crnoj Gori su bila likvidna. Koeficijent likvidnosti na dan 31. 12. 2016. godine na nivou svih društava za osiguranje u Crnoj Gori je iznosio 13,23 što ukazuje na dovoljnost likvidnih sredstava za izmirenje obaveza društava za osiguranje (dospjelih obaveza i obaveza koje dospijevaju u roku od 14 dana od dana utvrđivanja koeficijenta likvidnosti)¹⁷.

8.5 POKAZATELI ŠTETA

Ažurnost u rješavanju šteta

Posmatrano na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja ukupan broj šteta za rješavanje u 2016. godini je porastao za 5,24% i iznosio je 43.977, dok je u 2015. godini iznosio 41.789. Na nivou sektora osiguranja ostvaren je visok nivo ažurnosti u rješavanju šteta, jer je od ukupnog broja šteta za rješavanje 93,65% riješeno, što je na većem nivou u odnosu na 2015. godinu kada je riješeno 92,47% šteta.

Posmatrano prema grupama osiguranja, stepen ažurnosti u rješavanju šteta društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja u 2016. godini je bio na nivou od 86,66% (2015. godine je iznosio 93,96%). Takođe, stepen ažurnosti u rješavanju šteta na nivou društava koja se bave djelatnošću neživotnih osiguranja je bio na visokom nivou i iznosio je 94,16% (2015. godine je iznosio 92,34%).

¹⁷ Ovaj koeficijent je izračunat u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društva za osiguranje, odnosno društva za reosiguranje („Sl.list CG“ br. 22/14).

Tabela 222. **Ažurnost u rješavanju šteta po vrstama osiguranja na nivou tržišta na dan 31. 12. 2016. godine**

Vrsta osiguranja	Broj riješenih šteta	Ukupan broj šteta	% ažurnosti
Osiguranje od posljedica nezgode	11.585	11.993	96,60
Zdravstveno osiguranje	7.742	8.032	96,39
Osiguranje motornih vozila	3.673	3.975	92,40
Osiguranje šinskih vozila	5	6	83,33
Osiguranje vazduhoplova	5	8	62,50
Osiguranje plovnih objekata	7	9	77,78
Osiguranje robe u prevozu	114	115	99,13
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	335	382	87,70
Ostala osiguranja imovine	2.165	2.300	94,13
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	11.663	12.699	91,84
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	267	268	99,63
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovnih objekata	23	24	95,83
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	425	477	89,10
Osiguranje kredita	51	51	100,00
Osiguranje jemstva	6	6	100,00
Osiguranje finansijskih gubitaka	20	20	100,00
Osiguranje troškova pravne zaštite	0	0	
Putno osiguranje	506	619	81,74
Druge vrste neživotnih osiguranja	2	2	100,00
Ukupno neživotna osiguranja	38.594	40.986	94,16
Osiguranje života	1.922	2.163	88,86
Rentno osiguranje	22	23	95,65
Dopunsko osiguranje	648	805	80,50
Druge vrste životnih osiguranja	0	0	
Ukupno životna osiguranja	2.592	2.991	86,66
UKUPNO	41.186	43.977	93,65

Kvota šteta

Bruto kvota šteta neživotnih osiguranja je pokazatelj koji predstavlja odnos bruto nastalih šteta (iznos bruto riješenih šteta +/- promjena iznosa rezervisanih šteta) i bruto zarađene premije osiguranja (mjerodavne premije) i ukazuje koliki se dio zarađene premije društva odnosi na izdatke za štete. Posmatrano na nivou djelatnosti neživotnih osiguranja u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2016. godine 45,69% zarađene premije se odnosilo na bruto izdatke za štete.

Tabela 233. **Bruto kvota šteta neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2016. godine**

	Bruto nastale štete	Bruto zarađena premija	Bruto kvota šteta %
Neživotna osiguranja	29.674.059	64.946.526	45,69

Neto kvota šteta neživotnih osiguranja se dobija kao odnos iznosa neto nastalih šteta (zbir bruto riješenih šteta umanjениh za iznos udjela reosiguravača u riješenim štetama i promjene rezervisanih šteta umanjениh za udio reosiguravača u rezervisanim štetama) i neto zarađene premije (bruto fakturisana premija umanjena za premiju prenijetu u reosiguranje i korigovana za promjenu prenosne premije umanjene za udio reosiguravača). Ovaj pokazatelj na dan 31. 12. 2016. godine je iznosio 48,01%, i ukazuje da se 48,01% neto zarađene premije neživotnih osiguranja odnosilo na neto izdatke za štete.

Tabela 244. **Neto kvota šteta neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2016. godine**

	Neto nastale štete	Neto zarađena premija	Neto kvota šteta %
Neživotna osiguranja	25.269.077	52.638.060	48,01

Kvota troškova

Kvota troškova se računa kao odnos zbira troškova sprovođenja osiguranja i ostalih troškova, doprinosa i rezervisanja koji proizilaze iz poslova osiguranja i zarađene premije osiguranja.

Kada posmatramo po bruto principu, ovaj pokazatelj za neživotna osiguranja je na kraju 2016. godine iznosio 45,10%. Naime, troškovi iz poslova osiguranja neživotnih osiguravača čine 45,10% bruto zarađene premije, što ukazuje na visoke izdatke društava za sprovođenje poslova osiguranja. Posmatrajući kvotu troškova neto od reosiguranja zaključuje se da se 53,07% neto zarađene premije na nivou svih društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja odnosi na troškove sprovođenja osiguranja i ostale troškove, doprinose i rezervisanja koji proizilaze iz poslova osiguranja.

Tabela 255. **Kvota troškova neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2016. godine**

	Troškovi sprovođenja osiguranja i ostali troškovi	Zarađena premija	%
Bruto kvota troškova	29.287.938	64.946.526	45,10
Neto kvota troškova	27.936.694	52.638.060	53,07

Kombinovana kvota

Kombinovana kvota, kao zbir kvote šteta i kvote troškova, pokazuje rezultat poslovanja prije uključivanja prihoda od ulaganja sredstava, odnosno dovoljnost premije za pokriće izdataka za štete i troškove koji proizilaze iz poslova osiguranja. Na dan 31. 12. 2016. godine, posmatrano i na bruto i na neto principu izdaci društava za neživotno osiguranje po osnovu nastalih šteta, troškova sprovođenja osiguranja i ostalih troškova, doprinosa i rezervisanja koji proizilaze iz poslova osiguranja čine 90,79%, odnosno 101,08% zarađene premije.

Tabela 6. **Kombinovana kvota na dan 31. 12. 2016. godine**

	Bruto %	Neto %
Kvota šteta	45,69	48,01
Kvota troškova	45,10	53,07
Kombinovana kvota	90,79	101,08

IX UDRUŽENJE - NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE

Udruženje - Nacionalni Biro osiguravača je pravno lice, osnovano u cilju ostvarivanja zajedničkih interesa društava za osiguranje koja obavljaju poslove obaveznih osiguranja u saobraćaju u Crnoj Gori. Sva društva za osiguranje koja se bave navedenom vrstom poslova moraju biti članovi Udruženja.

Udruženje - Nacionalni Biro osiguravača svoje poslove obavlja preko osnovnih organizacionih djelova, koja nemaju svojstvo pravnog lica:

- 1) *Biroa zelene karte;*
- 2) *Garantnog fonda;*
- 3) *Informacionog centra.*

Udruženjem - Nacionalnim Biroom osiguravača upravljaju članovi, a organi upravljanja su Skupština, koju čini po jedan predstavnik svakog društva za osiguranje koje je član, i Izvršni direktor koji predstavlja i zastupa Udruženje.

U okviru Udruženja poseban značaj ima Garantni fond, za čije funkcionisanje društva za osiguranje, koja se bave poslovima obaveznog osiguranja u saobraćaju, uplaćuju doprinos Garantnom fondu iz premija obaveznih osiguranja u saobraćaju. Shodno Zakonu o obaveznom osiguranju u saobraćaju sredstva Garantnog fonda koriste se za isplatu osigurane sume, odnosno naknadu štete oštećenim licima, i to:

- 1) prouzrokovane upotrebom motornog vozila, vazduhoplova, plovnog objekta ili drugog prevoznog sredstva za koje nije bio zaključen ugovor o obaveznom osiguranju u skladu sa ovim zakonom;
- 2) zbog smrti, tjelesne povrede ili narušavanja zdravlja prouzrokovane upotrebom nepoznatog motornog vozila, vazduhoplova, plovnog objekta ili drugog prevoznog sredstva;
- 3) prouzrokovane upotrebom motornog vozila, vazduhoplova, plovnog objekta ili drugog prevoznog sredstva za koje je zaključen ugovor o obaveznom osiguranju sa društvom za osiguranje kome je oduzeta dozvola za rad ili nad kojim je pokrenut stečajni postupak ili postupak likvidacije;
- 4) u slučajevima iz čl. 34, 38 i 40 ovog zakona.

Iz sredstava Garantnog fonda nadoknađuju se i troškovi obrade i isplate odštetnih zahtjeva koji padaju na teret Garantnog fonda.

U 2016. godini ukupan iznos doprinosa koja društva za osiguranje uplaćuju Garantnom fondu iznosio je 1.369.843 eura. U toku 2016. godine Udruženje je isplatilo štete u iznosu od 873.644 eura, od čega je za štete u inostranstvu isplaćeno 80.364 eura, a za štete u zemlji 793.280 eura.

U izvještajnom periodu, Udruženje je od ukupnog broja šteta za rješavanje (701 šteta – od kojih je 148 šteta preneseno iz 2015. godine, 481 šteta prijavljeno u 2016. godini, a reaktivirano je 72 šteta), riješilo 555, od čega je 161 zahtjeva za isplatu štete odbijeno, a 394 štete je isplaćeno.

Broj:
Podgorica, 29.06.2017. godine

Predsjednik Savjeta Agencije
Branko Vujović